

MINISTERUL EDUCAȚIEI, CULTURII ȘI CERCETĂRII AL REPUBLICII MOLDOVA

Marina Morari
Alexandru Borș
Eugen Coroi

EDUCAȚIE MUZICALĂ

Manual pentru clasa a **2**-a

MINISTERUL EDUCAȚIEI, CULTURII ȘI CERCETĂRII AL REPUBLICII MOLDOVA

Marina Morari
Alexandru Borș
Eugen Coroi

EDUCAȚIE MUZICALĂ

Manual pentru clasa a

2-a

Știința, 2018

CZU 78 (075.2)

M 89

Elaborat în baza curriculumului disciplinar în vigoare și aprobat prin Ordinul ministrului educației (nr. 560 din 12 iunie 2015).

Editat din sursele financiare bugetare.

Comisia de evaluare: *Valentina Movilă-Ghimpu*, învățător, gr. did. unu, Școala-Grădiniță nr. 152, Chișinău; *Larisa Rogovschi*, prof. școlar, gr. did. unu, Liceul Teoretic „Mihai Eminescu”, Chișinău; *Nina Osinskaia*, prof. școlar, gr. did. unu, Liceul Teoretic „Nikolai Gogol”, Chișinău

Recenzenți: *Tatiana Cartaleanu*, doctor în filologie, conferențiar universitar, UPS „Ion Creangă”; *Tatiana Baci*, doctor în psihologie, conferențiar universitar, UPS „Ion Creangă”; *Alexei Colâbneac*, profesor universitar, AMTAP, maestru în arte

Responsabil de ediție: *Larisa Dohotaru*

Redactor: *Mariana Belenciuc*

Corector: *Maria Cornesco*

Redactor tehnic: *Nina Duduciuc*

Machetare computerizată și copertă: *Vitalie Pogolșa, Olga Ciuntu*

Desene: *Daniela Spânu, Liliana Pogolșa, Vitalie Pogolșa, Irina Oleinic*

Note muzicale: *Olga Ciuntu*

Întreprinderea Editorial-Poligrafică Știința,

str. Academiei, nr. 3; MD-2028, Chișinău, Republica Moldova;

tel.: (+373 22) 73-96-16; fax: (+373 22) 73-96-27;

e-mail: prini_stiinta@yahoo.com; prini@stiinta.asm.md;

www.editurastiinta.md

DIFUZARE:

ÎM Societatea de Distribuție a Cărții PRO-NOI,

str. Alba-Iulia, nr. 75; bloc Q; MD-2071, Chișinău, Republica Moldova;

tel.: (+ 373 22) 51-68-17; fax: (+373 22) 58-02-68;

e-mail: info@pronoi.md; www.pronoi.md

Toate drepturile asupra acestei ediții aparțin Întreprinderii Editorial-Poligrafice Știința.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Morari, Marina

Educație muzicală: Man. pentru cl. a 2-a/Marina Morari, Alexandru Borș, Eugen Coroi; Min. Educației, Culturii și Cercetării al Rep. Moldova. – Ch.: Î.E.P. Știința, 2018 (Tipografia „BALACRON” SRL). – 96 p.

Apare din sursele financiare bugetare.

ISBN 978–9975–85–125–1

78 (075.2)

ISBN 978–9975–85–125–1

© *Marina Morari, Alexandru Borș,*
Eugen Coroi. 2011, 2015, 2018

© Î.E.P. Știința. 2011, 2015, 2018

Dragi elevi!

Lumea artei sunetelor muzicale este necuprinsă și, în același timp, foarte variată. Cunoașterea muzicii începe de la înțelegerea că cele mai răspândite tipuri de muzică sunt **cântecul, dansul și marșul**.

Manualul de față vă va iniția treptat în tainele enigmaticului limbaj al muzicii: ea redă viața prin melodii, ritmuri muzicale, armonii de timbruri ale vocilor omenești și ale instrumentelor.

De asemenea, veți afla că diversitatea în lumea artei muzicale se datorează anume prezenței celor trei tipuri de muzică în creații de diferite genuri: operă, balet, simfonie ș.a.

Toate acestea și multe altele le veți însuși de la o lecție la alta, participând la diverse activități muzicale.

Mult succes!

Semne convenționale

– Audiați. Vizionați

– Interpretați. Executați

– Meditați. Exprimați-vă opinia

– Improvizați

– Amintiți-vă. Aplicați

Cuprins

I. Cântecul, dansul, marșul – trei tipuri principale de muzică	
Ce este muzica? 5	
Când trăiește muzica? 6	
Cum cântăm? 7	
Cum audiem muzica? 8	
Durata sunetelor muzicale 9	
Cântecul și diversitatea lui 10	
De ce omul cântă? 11	
Cum se creează un cântec? 12	
Să cântăm pe sunetele și notele <i>sol</i> și <i>mi</i> 13	
Cântecul neamului – doina 15	
În lumea muzicii de dans 16	
Cum ritmul organizează muzica? 17	
Dansurile neamului 18	
Pauza 19	
Marșul în lumea muzicii 22	
Pauza de jumătate de timp 23	
Cântecul, dansul, marșul în viața noastră 25	
Îmbinarea celor trei tipuri de muzică 26	
<i>Autoevaluare</i> 27	
II. Posibilitățile expresive și descriptive ale muzicii	
Muzica – expresie a sentimentelor umane 28	
Sentimentele exprimate prin dans 30	
Sunetul și nota <i>la</i> 31	
Tăria sunetelor muzicale 32	
Nuanțele dinamice 32	
Sentimentele exprimate în marș 35	
Portretul muzical 36	
Mersul melodiei 37	
Portretul muzical în cântec 38	
Sunetul și nota <i>do</i> 39	
Muzica și mișcarea 42	
Tempoul 43	
Tabloul muzical 44	
<i>Autoevaluare</i> 49	
III. Caracterul cantabil, dansant și de marș al muzicii	
Caracterul variat al muzicii 50	
Caracterul cantabil al muzicii 51	
Cântecul fără cuvinte 51	
Caracterul dansant al muzicii 56	
Sunetul și nota <i>re</i> 57	
Caracterul de marș al muzicii 58	
Să cântăm în caracter de marș 59	
Sunetul și nota <i>fa</i> 61	
<i>Autoevaluare</i> 63	
IV. Cântecul, dansul, marșul în creații muzicale de proporții	
Cântecul – element principal al operi 64	
Să interpretăm cântecele îndrăgite 67	
Măsura de doi timpi 70	
Dansul – element principal al baletului 72	
Măsura de trei timpi 74	
Sunetul și nota <i>si</i> 75	
Interacțiunea cântecului, dansului, marșului în genurile muzicale simfonice 76	
<i>Autoevaluare</i> 81	
Repertoriu de piese pentru audiție 82	
Repertoriu de cântece 90	

I. Cântecul, dansul, marșul – trei tipuri principale de muzică

Ce este muzica?

Muzica este arta sunetelor, creată de oameni. Există *muzică populară* și *muzică profesionistă*.

Muzica populară este compusă de autori necunoscuți din popor, iar cea profesionistă – de compozitori. Compozitorii apelează necontenit la muzica populară – nesecată sursă de inspirație.

1. Interpretați expresiv cântecul „Țărișoara mea”.

Țărișoara mea

Moderato
mf

Muzică și versuri: Grigore Vieru

1. Am o ca - să prin-tre ra - muri, Ță-ri-șoa-ra mea,
Am un sat în - treg de nea - muri, Ță-ri-șoa-ra mea,
Am un co-dru, o căm - pi - e, Ță-ri-șoa-ra mea,
Am un grai ce-mi pla-ce mi - e, Ță-ri-șoa-ra mea!
Ță - ri - șoa - ra mea!

2. Am un plai ca din poveste, El mi-i drag până la stele,
Țărișoara mea, Țărișoara mea,
Altul mai frumos nu este, Și pân' dincolo de ele,
Țărișoara mea, Țărișoara mea!

Când trăiește muzica?

Muzica trăiește atunci când se ascultă, se interpretează. Pentru ca muzica să dăinuie, trebuie să existe compozitorul, interpretul, ascultătorul.

Compozitorul creează lucrări muzicale.

Interpretul redă cu ajutorul vocii sau al unui instrument opera muzicală.

Ascultătorul audiază creația compozitorului în executarea interpretului.

Wolfgang Amadeus Mozart

Micul Mozart cântă la clavecin

Cu peste 200 de ani în urmă în Austria a trăit marele muzician Mozart. A îndrăgit muzica de la trei ani, cântând la clavecin. De foarte multe ori, noaptea, se trezea din somn și intona melodiile care-i veneau în minte. La șase ani cânta în fața publicului, fiind supranumit „copilul-minune”. În copilărie făcea numeroase turnee¹ concertistice, uimind ascultătorii din multe țări.

Mozart a devenit un mare compozitor. Muzica lui și astăzi este fermecătoare.

- Ce face compozitorul ca să existe muzica?
- Ce face interpretul ca să trăiască muzica?
- Ce pot face ascultătorii pentru a înțelege muzica?

¹ Turneu – (aici) călătorie pe care o face un artist spre a da o serie de reprezentații.

Cum cântăm?

Prin cânt exprimăm sentimente, comunicăm idei.

1. Începem și sfârșim interpretarea după gestul mâinii învățătorului. În clasă, învățătorul îndeplinește rolul de dirijor.

2. Inspirăm aerul liniștit, fără a ridica umerii.

3. Nu luăm aer în mijlocul cuvântului.

4. Pronunțăm clar cuvintele cântecului.

5. Potrivim tăria vocii cu cea a colegilor.

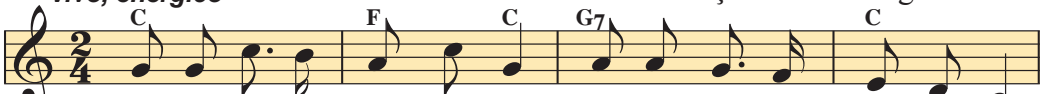

1. Învățați și interpretați expresiv piesa „Cine cântă-așa”, respectând regulile de cânt.

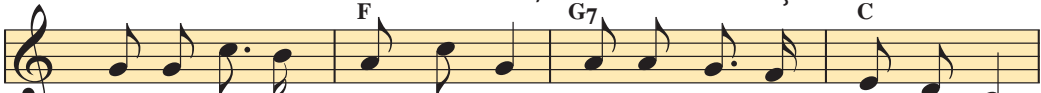
Cine cântă-așa

Vivo, energico

Versuri și muzică: Grigore Vieru

1. Cântă fe-te-le fru-mos și bă-ie-ții tot a-șa!
2. Cântă fe-te-le du-ios, iar bă-ie-ții ca fe-ciori!

Ci-ne cân-t-a-șa fru-mos Dra-gu-i es-te cer și stea!
Ci-ne cân-t-a-șa fru-mos Dra-gu-i e pă-mânt cu flori!

La, la, la la, la, la la, la, la la, la la, la la, la la, la la, la la, la la, la la.

2. Alegeți expresia potrivită și interpretați cântecul sub formă de dialog muzical între fetițe și băieți.

Cum cântăm?

- duios ←
- hotărât ←
- solemn ←
- vesel ←
- jucăuș ←

Cum audiem muzica?

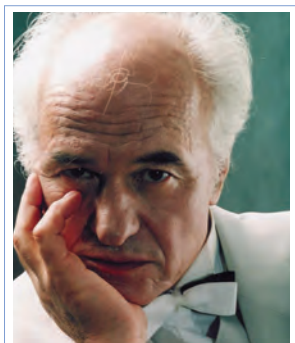
1. Facem liniște totală înainte ca muzica să înceapă a suna.
2. Ne concentrăm atenția asupra celor propuse de a fi urmărite în lucrarea muzicală.
3. Menținem liniștea până când lucrarea muzicală va răsună în întregime.
4. Ne obișnuim să ascultăm muzica la un volum potrivit de tare.
5. Îngăduim câteva clipe să se potolească impresiile, apoi începem discuția despre muzica audiată.

1. Audați valsul „Gramofon” de E. Doga, respectând regulile audiției.

1

Eugen Doga. Valsul „Gramofon”

Eugen Doga
(născut 1937)

Eugen Doga este unul dintre cei mai mari compozitori români. El compune cântece, muzică instrumentală, de balet, pentru teatru, filme și desene animate.

Compozitorul Doga este supranumit „Om al Mileniului”. Numele Eugen Doga este înscris în lista marilor personalități ale lumii. Muzica lui răsună în importante săli de concerte.

Valsul „Gramofon” este o capodoperă muzicală.

Gramofon

Repertoriu pentru audiții muzicale:

- Fr. Schubert. „Moment muzical, f-moll”.
- J.S. Bach. „Musette” din Caietul de note al Anei-Magdalena Bach.

Durata sunetelor muzicale

Sunetele alcătuiesc lucrările muzicale. Ele sunt diferite ca lungime: unele durează mai mult, altele – mai puțin.

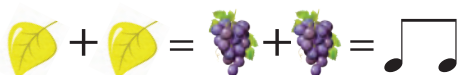
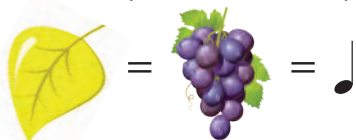
Durata sunetelor muzicale se măsoară în **timp**. Sunetele muzicale se înscriu cu semne speciale numite **note**.

Durata de un timp – **pătrimea** → = pas

Durata de jumătate de timp – **optimea** → + = = iu-te

1. Stabiliți corespondențe dintre desene și durata sunetelor muzicale.

2. Rostiți versurile conform duratei sunetelor muzicale reprezentate prin imagini.

Când în - ce - pe toa - mna,

Se-n-dul - ceș - te poa - ma.

3. Exersați îmbinările duratelor sunetelor muzicale reprezentate în desene. Utilizați bătați din palme, la tobiță sau cu pocnet din degete.

a)

b)

4. Descoperiți cum se grupează duratele sunetelor în nume de fetițe și băieți. Potrivți-vă numele propriu cu o variantă.

Cântecul și diversitatea lui

Cântecul reprezintă cel mai răspândit tip de muzică.

Există cântece pentru toate vârstele și pentru toate ocaziile vieții.

Cântecul este prezent și în obiceiurile populare. Se disting cântece din folclorul copiilor, cântece populare ori cele create de compozitori în colaborare cu poeții. Cântecele sunt variate și după stările sufletești produse de bucurie, tristețe, entuziasm etc.

1. Descoperiți diversitatea cântecului în aceste imagini:

2. Interpretați cântecul popular „Zi-i din cimpoieș”.

Zi-i din cimpoieș

Vesel

(cântec popular)

1. Frun-zu - li - ță de tri - foi, Hop, hop, iac - a - șa, -
Zi-i, bă - di - ță, din cim - poi, - lac - a - șa și-a - șa.
Zi-i din cim-po - ieș mai ta - re, S-a - u - dă sa - tul din va - le,
S-a - u - dă sa - tul din va - le, lac - a - șa și-a - șa.

2. Frunzuliță bolovan,
Hop, hop, iac-așa,
Ia strigați la un cioban,
Iac-așa și-așa.

Să păzească oile,
Că mănâncă florile,
Că mănâncă florile,
Iac-așa și-așa.

De ce omul cântă?

Omul cântă atunci când este vesel sau trist. Prin cântec el își exprimă stările sufletești, povestește fapte și redă gânduri. Cântecele îl însoțesc pe om la muncă și la sărbători. Mama cântă legănând copilul. Bărbatul cântă dacă se află departe de casă, de sat, de familie. Cântă tânărul îndrăgostit și omul singuratic. Prin cânt oamenii comunică.

1. Observați în ce momente din viață sună muzica în imagini.

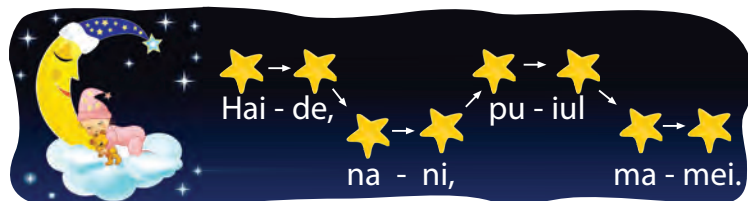
2. Auziți „Cântecul de leagăn” de W.A. Mozart. Redați mișcarea melodiei cu gestul mâinii.

Aflați mai mult

Copilul adoarme mult mai repede auzind **cântecul de leagăn**. El este intonat cu vocea duioasă a mamei, încetișor, cu multe dezmierdări. Prin cânt mama comunică cu pruncul. Cântecele creează emoții pozitive, face somnul mai liniștit, cu vise frumoase.

3. Fredonați fragmentul dintr-un cântec de leagăn, utilizând imaginea de mai jos.

4. a) Completați cântecul de leagăn de mai jos cu unul dintre cuvintele potrivite: *puiculiță, hulubaș, drăgostiță, drăgălaș, cocuță, floare, voinicel, frumușel*.

Haide nani, puiul mamei,
Haide nani, 😊 ...

Că mama te-a legăna,
Din guriță ți-a cânta.

b) Fredonați melodia acestui cântec de leagăn.

Cum se creează un cântec?

În cântec se îmbină armonios melodia cu versurile.

Poetul compune versurile. El exprimă gândurile, sentimentele și stările lui sufletești. Versurile au un ritm anumit și se citesc cu intonația corespunzătoare. Ritmul poeziei și intonația sunt elementele care apropie versul de muzică.

Compozitorul studiază poezia. Ea îl ajută să stabilească caracterul, ritmul, tempoul viitoarei melodii. Prin urmare, compozitorul se inspiră din opera poetului și compune melodia cântecului.

În **cântecul popular**, autorii versurilor și melodiei sunt necunoscuți.

1. Învățați după auz și interpretați expresiv cântecul „Casa noastră” pe versurile poetului Grigore Vieru și muzica compozitorului Ion Macovei.

Casa noastră

Moderato *mf* *dm*

1. Fru - moa - să e gră - di - na Cu
nuc su-nând din foi! Fru - moa-să-i ca - sa noa-stră Cu
ma-ma lân-gă noi, Cu ta-ta lân-gă noi! 2. Fru- ta-ta lân-gă noi!

2. Frumos, frumos e cerul
Cu soare după ploi!
Frumoasă-i casa noastră,
Cu mama lângă noi,
Cu tata lângă noi!

2. Caracterizați melodia cântecului „Casa noastră”, selectând cuvintele potrivite din șirul ce urmează: liniștit, calm, cu blândețe, tulburat, zgomotos, sincer, pașnic, vioi, cu foc.

Să cântăm pe sunetele și notele *sol* și *mi*

Principalul element al muzicii este **melodia**, care reprezintă un șir expresiv de sunete. Sunetele muzicale se redau grafic, prin note, și cu gestul mâinii.

Să descoperim cum poate fi redată înălțimea sunetelor într-o melodie de cântec.

Să ne amintim

Nota *sol*:

Nota *mi*:

1. Rostiți textul conform duratei sunetelor muzicale reprezentate în desenul de mai jos.

Am o gu - tu - i - ță.

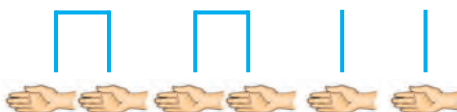

2. a) Observați ce se schimbă în fragmentul melodic: durata sau înălțimea sunetelor muzicale.

Am o gu-tu - i - ță.

b) Intonați melodia arătând cu gestul mâinii înălțimea sunetelor.

3. Interpretați expresiv cântecul „Gutuița”.

Gutuița

(din folclorul copiilor)

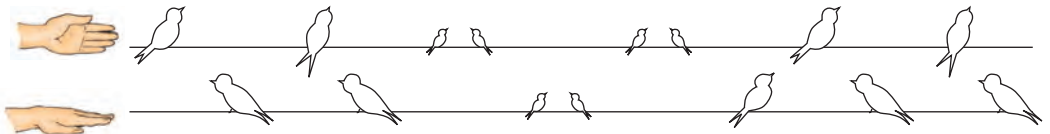
Moderato

Am o gu - tu - i - ță, Vi - no - n - coa, fe -
ti - ță, la o fe - li - u - ță.

4. Intonați melodia respectând succesiunea sunetelor **sol**, **mi** și utilizând gestul mâinii.

Cu - cu! Cu - cu! Se a - u - de în ză - voi: Cu - cu! Cu - cu!

5. Interpretați „Cântecelul” arătând cu gestul mâinii notele **sol** și **mi**.

Cântecel

(din folclorul copiilor)

Duios

Cu-cu! Cu-cu! 1. Se a - u - de în ză-voi: Cu-cu! Cu-cu! sol-mi.
 2. Hai-de să cân-tăm și noi sol-mi, sol-mi,
 3. Să-n-vă-țăm un cân-te-cel sol-mi, sol-mi,
 4. Mi-ti-tel și fru-mu-șel sol-mi, sol-mi.

6. Intonați numele colegilor cu diferită expresivitate.

Doi - na!

- a) Duios
- b) Trist
- c) Solemn
- d) Glumeț
- e) Vesel

I - o - nuț!

7. Compuneți o melodie pentru „Cântecul vântului”.

U - u! Su - fl-un vân-tu - leț, U - u! Su - flă în-drăz - neț!

Să interpretăm cântecele îndrăgite

În cor, toți împreună

Cu soliști și cor

Cântecul neamului – doina

Cel mai vechi cântec al poporului nostru este **doina**. Prin doină se exprimă sentimentul de dor și de jale. Doina alină sufletul în clipele triste. Acest cântec este inseparabil de starea sufletească a omului.

Cuvântul *a doini* înseamnă a cânta cu voce, din fluier sau din frunză.

1. Audiați doine în interpretarea celebrilor cântăreți de muzică populară.
2. Prin ce se deosebește doina de celelalte cântece?
3. Învățați după auz și interpretați cântecul „Doina”.

Doina

Versuri: populare

Muzică: Mihai Ungureanu

Rar, doinind *Solist* *gm* *dm* *gm* *dm* *B*

1. Pe-un pi-cior de plai, Pe-o gu-ră de rai, - la - tă vin în ca-le,

cm *dm* *Toți* *A7* *dm* *C7* *F* *A7* *B* *cm* *dm*

Se co-bor la va-le, la - la, la - la, la-la, la-la, la-la, la - la, la-la, la-la.

2. Trei turme de oi, De oi bucălăi, Trei turme de miei, Cu trei ciobănei.	3. Coboară din munți, Din munții cărunți, Ei tot mână-n șir Bâr, oiță, bâr.	4. După frunză deasă, Iarbă de mătasă, Apă răcoroasă, Doină mai duioasă.

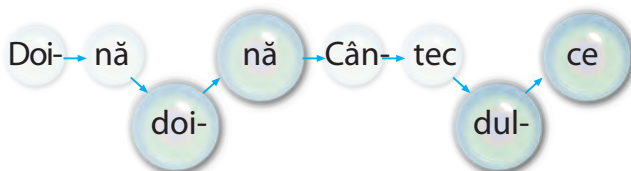

4. Redați cu mișcarea mâinii în spațiu conturul melodic al doinei.
5. Improvizați o melodie doinită pe versurile poetului V. Alecsandri, pe sunetele *sol* și *mi*:

sol

mi

Doină, doină, cântec dulce! Doină, doină, vers cu foc!
Când te-aud, nu m-aș mai duce. Când răsunî, eu stau pe loc.

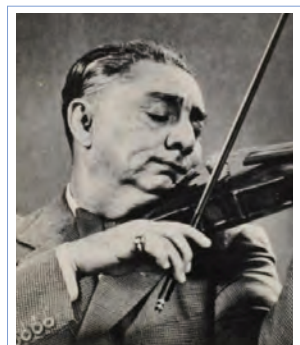
În lumea muzicii de dans

Muzica și dansul (coregrafia) sunt legate între ele de-a lungul timpului. Muzica de dans îl însoțește pe om pe parcursul întregii vieți.

Prin dans, omul își exprimă emoțiile. Există dansuri: populare, de gală (de salon), de balet, sportive etc.

1. Studiați imaginile și numiți dansurile redată în ele.

Grigoraș Dinicu
(1889–1949)

Grigoraș Dinicu. „Hora staccato*”

Grigoraș Dinicu a fost un mare violonist și compozitor român. A studiat și interpretat deopotrivă muzica clasică și cea lăutărească, fiind supranumit „rege al lăutarilor”.

La 18 ani, când absolvise Conservatorul, a interpretat o compoziție proprie, numită „Hora staccato”. Această piesă l-a făcut celebru.

2. Audați „Hora staccato” de Gr. Dinicu. Ce calități ale poporului nostru exprimă această creație?

3. Cântați pe note cântecelul „Împreună să jucăm”, apoi interpretați-l sub formă de dialog muzical.

Împreună să jucăm

Jucăuș

1. Îm-pre-u - nă să ju - căm, Ho-ra ma-re să for-măm,
2. Să mai vi - nă la ju - cat, Ci - ne pân - a - cum a stat.

* *Staccato* – mod de interpretare a muzicii cu întreruperi scurte.

Dansurile neamului

Din timpuri străvechi, dansul s-a plasat pe un loc de frunte în cultura neamului nostru. „Felul de a juca al moldovenilor este cu totul diferit de al altor neamuri. Că ei nu joacă câte doi ori câte patru ca francezii sau polonezii. ...Ei se prind toți de mână și joacă în cerc, mișcându-se în pas egal și măsurat de la dreapta la stânga. Jocul acesta se cheamă **horă**...” – așa a caracterizat cel mai răspândit dans popular al nostru Dimitrie Cantemir.

1. Audați și vizionați dansurile populare „Hora” și „Sârba” în interpretarea orchestrei și Ansamblului Național Academic de Dansuri Populare „Joc”.
2. Prin ce se deosebește dansul „Hora” de „Sârba”?

3. Interpretați cântecul popular de joc „Alunelu”.

Alunelu

Vioi

1. A - lu - ne - lu, A - lu - ne - lu, Hai la joc, Să ne fi - e, să ne fi - e, Cu no - rōc, Ci - ne ho - ra o să joa - ce Ma - re, ma - re se va fa - cē, Ci - ne n - o ju - ca de - fel Va ră - mâ - ne mi - ti - tel.

Chord progression: D, A7, D, A7, D, D, Fis7, hmA7, D, A7, D, em, Fis7, hm, em, Fis7, hm.

Hand icons indicate clapping points.

2. Alunelu, Alunelu, nu mai sta, Bate talpa, bate talpa, uite-așa!

Refren.

3. Alunelu, Alunelu, sus sălțați Și la stânga, și la dreapta, haideți frați!

Refren.

Pauza

Tăcerea în muzică se numește **pauză**.

Când pauza durează un timp, ea se numește **pauză de pătrime**. Semnul grafic al pauzei de pătrime este , iar gestul mâinilor .

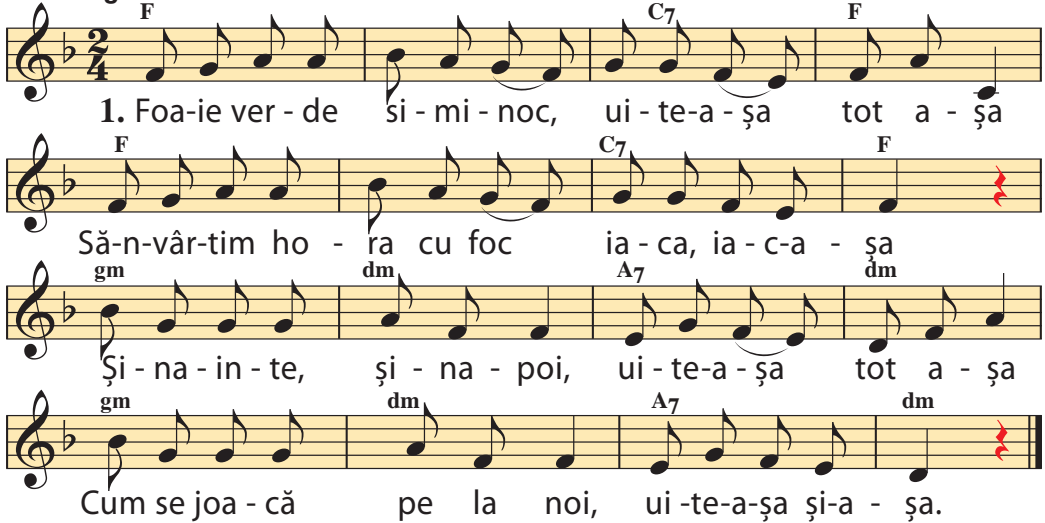

4. Învățați după auz și interpretați cântecul „Foaie verde siminoc”.

Foaie verde siminoc

(cântec popular de joc)

Allegretto

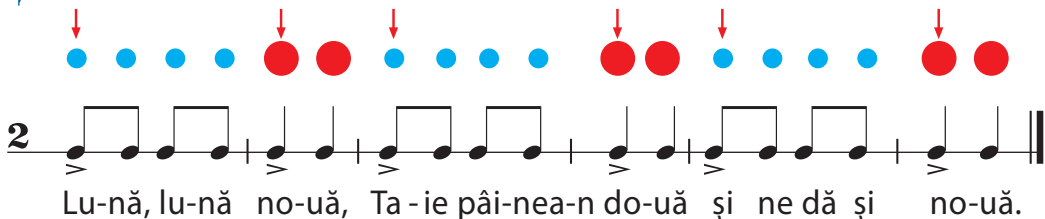
1. Foa-ie ver - de si - mi - noc, ui - te - a - șa tot a - șa
Să-n-vâr-tim ho - ra cu foc ia - ca, ia - c - a - șa
Și - na - in - te, și - na - poi, ui - te - a - șa tot a - șa
Cum se joa - că pe la noi, ui - te - a - șa și - a - șa.

2. Tot pe loc, pe loc, pe loc,
Să răsară busuioc,
Să răsară câte-un fir,
Câte-un fir de trandafir.

3. Să răsară câte-un snop,
Să miroase-a busuioc.
Bate pasul voinicesc
Pe pământul strămoșesc.

5. Executați exercițiul ritmic evidențiind timpii accentuați.

Lu-nă, lu-nă no-uă, Ta - ie pâi - nea - n do-uă și ne dă și no-uă.

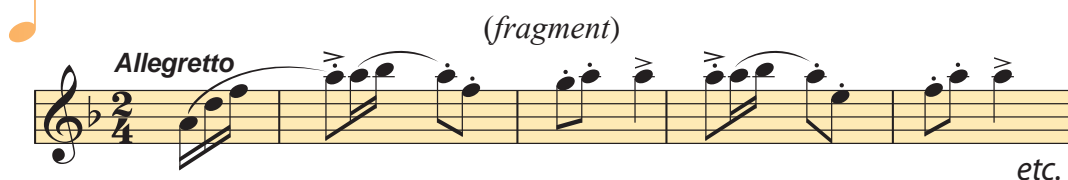
Serghei Rahmaninov
(1873–1943)

Serghei Rahmaninov. „Polca italiană”

Serghei Rahmaninov a fost un celebru compozitor, dirijor și pianist rus.

Într-o călătorie prin Italia a rămas impresionat de muzicanții care interpretau melodii pentru trecători. Una dintre acestea l-a inspirat în compunerea piesei în ritm de dans „Polca italiană”. Melodia veselă, săltăreață a acestei lucrări crează buna dispoziție și îndeamnă la dans.

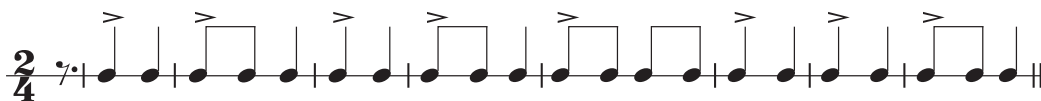
Polca italiană

6. Auziți și vizionați interpretarea piesei „Polca italiană” de S. Rahmaninov.

7. Bateți din palme la sunetele accentuate în momentul derulării audiției.

Aflați mai mult

Polca este un dans popular sprinten de perechi. Dansul a apărut în Cehia. Apoi s-a răspândit în multe țări ale lumii.

Există melodii de polcă și în muzica noastră populară. Ca exemplu poate servi „Polca din bătrâni”, interpretată de Orchestra Națională de Muzică Populară „Lăutarii” (director artistic – Nicolae Botgros, Artist al Poporului).

8. Auziți și vizionați fragmentul din concert în care Orchestra Națională de Muzică Populară „Lăutarii” interpretează „Polca din bătrâni”.

9. Prin ce se aseamănă „Polca din bătrâni” cu „Polca italiană” de S. Rahmaninov?

Dmitri Șostakovici. „Vals-glumă”

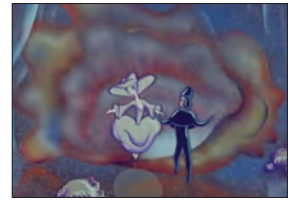
În creația compozitorului rus Dmitri Șostakovici, bine cunoscută în lume, sunt și piese destinate copiilor. Una dintre cele mai frumoase lucrări este „Vals-glumă”, inclusă în culegerea „Dansurile păpușilor”. Muzica valsului creează imaginea unor figuri-jucării dansând în ritm de vals, cu mișcări de rotație.

Dmitri Șostakovici
(1906–1975)

10. Audați „Vals-glumă” de Dm. Șostakovici și descoperiți evenimentele sonore cu ajutorul imaginilor de mai jos:

11. Cum credeți, de ce compozitorul a numit lucrarea „glumă”?

12. Învățați după auz și interpretați expresiv cântecul „Țara mea”.

Țara mea

Versuri populare

Muzică: Dumitru Georgescu Kiriac

Andante

1. Ța - ra mea a - re la - nuri mă - noa - se,
 Dă - luri î - nal - te, pli - ne de flori,
 A - pe - le lim - pezi și ră - co - roa - se,
 Ce - rul al - bas - tru fă - ră de nări.

2. Țara mea are oameni de frunte, Holde pe șesuri, codrii la munte,
 Înalți ca brazii, harnici bărbați, Ah! Eu sunt mândru de țara mea.

Marșul în lumea muzicii

Muzica de marș a apărut pentru ca oamenii să-și exprime sentimentele de bărbăție, curaj, avânt, victorie, triumf și glorie.

Ritmurile și melodiile de marș îndeamnă oamenii la o mișcare comună și cadențată*.

Eugen Doga. „Marș”

Celebrul compozitor Eugen Doga este mândria neamului românesc. Muzica lui melodioasă emană bunătate și căldură. De aceea este interpretată și admirată de la mic la mare.

„Marșul”, compus de Eugen Doga, impresionează prin caracterul sărbătoresc, festiv. El trezește sentimente de mândrie națională.

La scrierea acestui marș, compozitorul s-a inspirat din melodia cântecului popular „Frunză verde de rogoz”.

1. Auziați „Marșul” de E. Doga.

2. Executați ritmul lui prin bătăi ușoare din palme.

3. Interpretați cântecul din folclorul copiilor „Marșul soldaților”, imitând sunarea trâmbiței.

Marșul soldaților

Hotărât

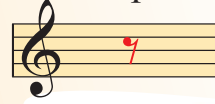
A - uzi trâm-bi-ța ră - su-nă: Ti - ti - ta! Și sol -
da - ții se a - du-nă: Ti - ti - ta! Stea - gul fâl - fâ - ie în
vânt trei cu - lori. Ca - den - țat pă-șesc în rând. Un, doi!

* *Cadențat* – executat cu sau în *cadență*: mișcare ritmică și uniformă.

Pauza de jumătate de timp

Pauza dintre sunetele muzicale oferă expresivitate creației interpretate. Pauza care durează o jumătate de timp se numește **pauză de optime**.

Semnul grafic al pauzei de optime este

1. Descoperiți expresivitatea melodiei în cântecul „Ceasul”.

Ceasul

Tic, tac, Tic, tac, Zi-ua, noap-tea eu nu tac.

2. Care este importanța pauzei în cântecul „Ceasul”?

3. Învățați după auz și interpretați în caracter de marș cântecul „Soldații”.

Soldații

Versuri: Grigore Vieru

Muzică: Zlata Tcaci

Tempo di marcia

1. Bum, bum, bum, Trec sol - dați pe drum!
Pa - sul du - pă to - bă bat,
Clă - ti - nând în - tre - gul sat,
Bum, bum, bum! Bum, bum, bum!

2. Hei, hei, hei,
Vesel cântă ei!
Noi prin colbul ca un nor
Ne luăm din urma lor,
Hei, hei, hei! } *bis*

3. Ai, ai, ai,
Ai, ce mai alai!
Însă mama după noi
Ne tot strigă înapoi,
Ai, ai, ai! } *bis*

Piotr Ceaikovski
(1840–1893)

Piotr Ceaikovski. „Marșul soldățeilor de lemn”

Muzica compozitorului rus Piotr Ceaikovski se distinge prin bogăție melodică.

Piotr Ceaikovski a compus și piese muzicale pentru copii. Una dintre aceste piese este „Marșul soldățeilor de lemn”, inclusă în celebrul său „Album pentru copii”. Intonațiile și ritmul marșului redau pașii cadențați ai soldățeilor-jucării.

4. Audiati „Marșul soldățeilor de lemn” de P. Ceaikovski, imitând pașii soldățeilor în ritmul muzicii.

5. Interpretați cântecul-joc muzical „Un elefant...”

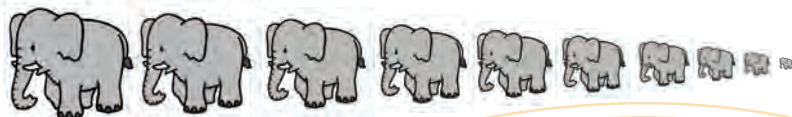
Un elefant...

Caracter de marș

1

Un e - le - fant se le - gă - na
Pe o pân - ză de pă - ian - jen,
Și pen - tru că nu se ru - pea,
A mai che - mat un e - le - fant.

Descrierea jocului: Cel puțin 12 copii formează un cerc. În centrul lui se află un elev. După interpretarea fiecărei strofe, în cerc intră un elev... ș.a.m.d. până la 10 copii. Interpretarea va fi însoțită de bătăi din palme, accentuându-se silabele marcate (>).

Cântecul, dansul, marșul în viața noastră

Fiecare om se bucură la auzul unui anumit tip de muzică, al unei anumite melodii. Muzica pe care o ascultăm și interpretăm ne influențează dispoziția, gândurile și faptele. Muzica are un rol important în viața noastră.

1. a) Interpretați compozițiile muzicale „Țărișoara mea” (pagina 5) și „Cine cântă-așa” (pagina 7) în trei caractere:

Cântec
duios
lin
melodios

Dans
sprinten
săltațeu
jucăuș

Marș
cadențat
hotărât
curajos

b) Care dintre ele este cel mai potrivit pentru aceste creații muzicale?

2. Ce tip de muzică se potrivește pentru o dedicație învățătorului vostru?

3. Învățați după auz și interpretați expresiv cântecul „Învățătorul”.

Învățătorul

Versuri: Grigore Vieru

Muzică: Vasile Verega

1. Cât de bun ești Dum-nea - ta, Scump în - vă - ță - tor,

Doar măi - cu - ța es - te - a - șa, Scump în - vă - ță - tor.

Mâini o su - tă de - ai a - vea, Scump în - vă - ță - tor, Scump în - vă - ță - tor,
Cu toa - te ne - ai mân - gă - ia.

2. Cât de bun ești Dumneata,
Scump învățător,
Doar izvorul este-așa,
Scump învățător.

3. Cât de bun ești Dumneata,
Scump învățător,
Doar soarele este-așa,
Scump învățător.

4. Alcătuiți individual câte o listă cu creații muzicale preferate.

Îmbinarea celor trei tipuri de muzică

Cele trei tipuri mari de muzică – **cântecul, dansul, marșul** – se pot îmbina între ele. Aceasta se produce datorită elementului lor comun – *melodia*. Din îmbinarea tipurilor principale de muzică au apărut: *cântece-dansuri*; *cântece-marșuri*; *marșuri-dansuri*; *cântece-dansuri-marșuri*.

1. Audați piesa „Imnul neamului” de Ilie Gorincioi, pe versurile lui Grigore Vieru, în interpretarea Capelei Corale „Moldova”.

2. Cărui tip de muzică corespunde piesa „Imnul neamului”? Ce îndemn conține?

Capela Corală „Moldova”, dirijor – Valentin Budilevski

Aflați mai mult

Imnul este un cântec solemn pentru preamărirea unui eveniment din viața unui erou, a unui neam.

3. Învățați și interpretați cântecul de joc „Cum cântă țara”.

Cum cântă țara

Versuri: populare, prelucrate de Grigore Vieru

Muzică: populară

1. Frun-ză ver-de ca se-ca-ra, Hai, doi-na, doi-na, doi-na,
2. Un-de merg și ori-ce fac Îmi iau cân-te-cul meu drag.

A-u-ziți cum cân-tă ță-ra, Hai, doi-na, doi-na, doi-na.
Și doi-nind la deal, la va-le, Mai u-șor grâ-ul ră-sa-re.

Am să cânt și eu cu ea, Hai, doi-na, doi-na, doi-na,

Că e ță-ri-șoa-ra mea, Hai, doi-na, doi-na, doi-na.

Autoevaluare

1. Dacă te-ai întâlni cu o persoană care nu știe ce este muzica, ce i-ai povesti despre această artă?
2. Elaborează câteva reguli de audiție a muzicii pentru colegii tăi din clasa întâi.
3. Realizează un studiu astfel: întreabă persoane de diferite vârste și profesii de ce omul cântă? Ordonează răspunsurile într-o succesiune și alege cel mai interesant răspuns.
4. Compune continuarea desenului ritmic și execută-l la un instrument muzical pentru copii.

2
Pă-strați ho-re - le și cân-tul, E-le-m-po-do - besc pă-mân-tul.

5. a) Improvizează o melodie pe sunetele *sol* și *mi* în baza textului de mai jos.

„Cui îi place muzica
Știe ce-i duminica.” (Gr. Vieru)

b) Scrie/notează pe caiet, cu ajutorul simbolurilor, cea mai reușită variantă.

6. Numește momentele din viață când sună cântecul, dansul, marșul.
7. Completează pe caiet tabelul de mai jos cu exemple de creații muzicale studiate.

Tipul de muzică	Titlul creației muzicale, autorul	Genul (cântec, dans, marș)
Muzică creată de compozitor		
Creație muzicală populară		
Muzică interpretată de cor		

II. Posibilitățile expresive și descriptive ale muzicii

Muzica – expresie a sentimentelor umane

Operele muzicale ajută la exprimarea trăirilor și gândurilor. Muzica redă și sentimente deosebit de puternice din viața omului – dor, mândrie, tristețe, veselie etc.

1. Învățați și interpretați expresiv piesa vocală „Cântă”.

Cântă

Versuri și muzică: Alexandru Pașcanu

1.	{	Te-ai tre-zit? Cânt-tă!	Spa-lă-te și cânt-tă!	Ai mân-cat?
	}	Ve-sel ești? Cânt-tă!	Ai ne-ca-zuri? Cânt-tă!	Când te joci!
2.	{	La o - raș Cânt-tă!	Și la ța-ră Cânt-tă!	Sus pe munți
	}	Ci-ne-i bun Cânt-tă!	Cânt-tă și te-n-cânt-tă	Cei cu-minți

1.	{	Cânt-tă!	Cânt-tă și pe drum		
	}	Cânt-tă!	Cânt-tă și a -	cum!	Noi cânt-tăm cu drag
2.	{	Cânt-tă	Și pe li-to - ral		
	}	Cânt-tă	Cât mai mu-zi -	cal.	

Tra, la, la, la, tra, la, la, Vrem să fi-e mu-zi-cal, Tra, la, la, la

la, Noi sun-tem vo-ioși, să-nă-toși și fru-moși Pen-tru că, *Bătăi din palme*

Da, da, da *Bătăi din palme* Știm cu toți cânt-ta, ta

Ludwig van Beethoven. Piesa „Vesel. Trist”

Ludwig van Beethoven
(1770–1827)

Muzica celebrului compozitor german Ludwig van Beethoven încântă inimile iubitorilor de muzică mai mult de 200 de ani.

Din copilărie, Beethoven a fost un talentat interpret la mai multe instrumente muzicale (clavecin, orgă, pian, vioară). La 8 ani a dat cel dintâi concert în public. Primele sale compoziții le-a făcut la vârsta de 12 ani.

Piesa pentru pian „Vesel. Trist” este alcătuită din trei părți. După expresia unei dispoziții vesele (în partea I) urmează expresia unei dispoziții triste (partea a II-a).

2. Auziți piesa „Vesel. Trist” și determinați cum se exprimă sentimentele omului în cele trei părți.

3. Redați caracterul muzicii din piesă prin desenarea în spațiu cu gestul mâinii a conturului melodiei.

4. Explicați schimbarea sentimentelor din această creație muzicală, completând pe caiet tabelul de mai jos:

Repere pentru caracterizare	Structura piesei „Vesel. Trist”		
	Partea I	Partea a II-a	Partea a III-a
Sentimentul muzicii	Vesel	Trist	?
Caracterul melodiei	Sprinten	Domol	?
Conturul melodiei			?

5. Imaginile de mai jos reflectă diferite expresii ale emoțiilor. Numiți-le pe cele mai potrivite pentru caracterul piesei „Vesel. Trist”.

1

2

3

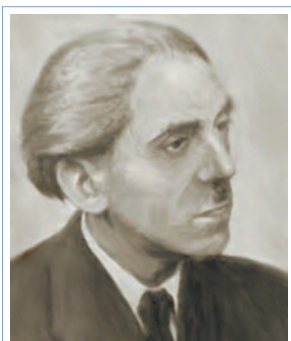

4

Sentimentele exprimate prin dans

Joc este numit dansul popular românesc. Melodiile însuflețite ale jocului oglindesc dragostea de viață a neamului nostru. Danșând, oamenii își pot exprima sentimentele legate de orice activitate sau eveniment din viață.

În trecut, jocul era o petrecere populară la care se dansa.

Eugen Coca
(1893–1954)

Eugen Coca. Piesa „Joc”

Eugen Coca, compatriotul nostru, a fost un talentat compozitor și violonist. De mic a învățat să cânte la vioară de la tatăl său, Costache Coca, lăutar renumit din părțile Sorociei. Îndrăgostit de muzica populară, Eugen Coca compune 22 de jocuri – piese pentru orchestra simfonică.

1. Audiți piesa „Joc” de E. Coca. Descrieți ce dispoziție creează muzica.

2. Învățați și interpretați cu voioșie cântecul „Cui îi place a hori”.

Cui îi place a hori

Versuri: Grigore Vieru

Muzică: Eugen Mamot

1. Cui îi pla-ce a ho-ri, Cui îi pla-ce a doi-ni,
Vo - io - și - a cui îi pla - ce,
Ma - re ma - re se va fa - ce!

2. Mie-mi place a hori, Mie-mi place a hori,
Mie-mi place a doini, Mie-mi place a doini,
Voioșia mult îmi place, Cât de mare mă voi face?!

Sunetul și nota *la*

Sunetele dintr-o melodie relaționează¹ precum oamenii în timpul comunicării.

Sunetul și nota *la* urmează după sunetul și nota *sol*.

- 1. Intonați melodia din folclorul copiilor „Uța, uța”, folosind și gestul mâinii.

Uța, uța
(melodie populară)

Răuț

U - ța, u - ța vră - bi - u - ța Se dă - n lea - găn cu cren - gu - ța,
Sus, jos u - ța cu cren - gu - ța Se dă - n lea - găn vră - bi - u - ța.

- 2. Creați modele melodice la propriul nume, folosind notele *sol*, *mi* și *la* în diverse succesiuni.

Exemple:

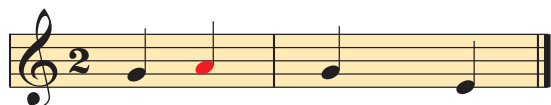

Ni - cu - șor
I - o - nuț

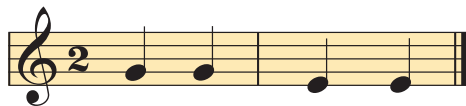

Mă - ri - oa - ra
Da - ni - e - la

- 3. Ce emoții exprimă chipurile de copii de mai jos: veselie, tristețe, solemnitate, bucurie?

A - ni - șoa - ra

A - le - xan - dru

- 4. Intonați numele copiilor în corespundere cu emoțiile exprimate pe chipurile lor.

¹ *A relaționa* – (aici) a se afla în relație, în legătură.

Tăria sunetelor muzicale. Nuanțele dinamice

1. Ce sunete produc obiectele din imagini? Care este tăria lor sonoră?

încet (*p*)

potrivit de încet (*mp*)
potrivit de tare (*mf*)

tare (*f*)

Muzica poate să imită sunetele produse de ființe și lucruri.

În muzică, tăria sonoră se notează prin termeni de nuanță. Cele mai cunoscute nuanțe dinamice sunt: **încet**, **potrivit (de încet, de tare)**, **tare**. Însă nicio muzică nu poate suna într-o singură nuanță (tărie).

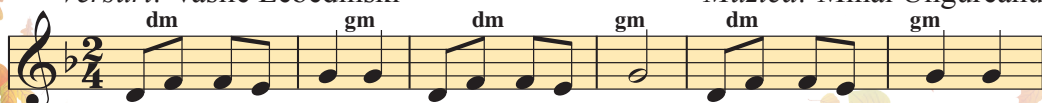

2. Alegeți nuanțele dinamice potrivite pentru interpretarea expresivă a „Cântecului de toamnă”.

Cântec de toamnă

Versuri: Vasile Lebedinski

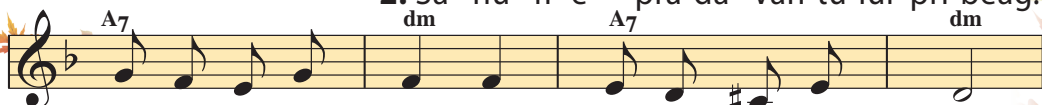
Muzică: Mihai Ungureanu

Murmurând

1. Tre-mu-ră o frun-ză sin-gu-ră pe ram.
2. Să nu fi-e pra-dă Vân-tu-lui pri-beag.

Ci - ne s-o a - u - ză? Vân - tul suf-lă-n geam.
Frun-za vrea să ca - dă Pe me - lea - gul drag.

Ci - ne s-o a - u - ză? Vân - tul suf - lă-n geam.
Frun - za vrea să ca - dă Pe me - lea - gul drag.

3. Executați cântecul „Trenul” cu acompaniament ritmic.

Trenul

(cântec-exercițiu)

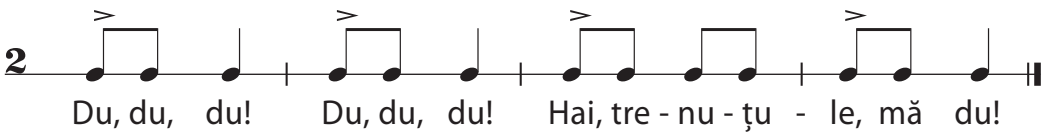
Versuri: Grigore Vieru

Muzică: Sergiu Croitoru

Andante

4. Alegeți nuanțele dinamice potrivite pentru a descrie mersul trenului.

Semnul arată **creșterea treptată** a tăriei sonore.

Semnul indică **scăderea treptată** a tăriei sonore.

A. Imitați mersul trenului ce vine din depărtare după schema:

p *f*

B. Redați apropierea și îndepărtarea trenului, schimbând tăria sonoră după schema:

p *f* *p*

5. Învățați și interpretați cântecul „Eoul” cu respectarea nuanțelor dinamice indicate.

Eoul

Versuri: Grigore Vieru

Muzică: Ion Macovei

f *p* *f* *p*

1. Au-u! Au-u! Măi e-co-u-le, a-uzi? Măi e-co-u-le, a-uzi?

f *p* *f*

Spu-ne co-lo prin-tre duzi. Spu-ne co-lo prin-tre duzi. N-ai vă-zut un roi de-al-bi-ne?

p *f* *p*

N-ai vă-zut un roi de-al-bi-ne? Bi-ne, bi-ne, bi-ne, bi-ne!

f *p* *f*

Măi e-co-u-le, a-uzi? Măi e-co-u-le, a-uzi? A-u! A-u!

2. A-u! A-u!

Fiindcă eu n-am observat.
 Fiindcă eu n-am observat.
 Din știubei când a zburat.
 Din știubei când a zburat.
 Mă jucam atunci cu goarna.
 Mă jucam atunci cu goarna.
 – Iarna, iarna, iarna, iarna!

3. A-u! A-u!

– Măi, ecoule, ești prost.
 – Măi, ecoule, ești prost.
 Să te-ntreb nici n-are rost.
 Să te-ntreb nici n-are rost.
 Iarna nu puteau să zboare!
 Iarna nu puteau să zboare!
 – Oare, oare, oare, oare?!

Cum vom
cânta:

p → încet

f → tare

Sentimentele exprimate în marș

Muzica marșului sugerează pasul cadențat. Toate marșurile sună solemn, dar exprimă și diferite sentimente.

1. Ce exprimă muzica în:

Marșul militar
Marșul sportiv
Marșul de nuntă
Marșul funebru

festivitate
patriotism
îndurerare
glorie

Ludwig van Beethoven. Marșul „Pe ruinele Atenei”

Marșul „Pe ruinele Atenei” de Ludwig van Beethoven redă o festivitate. Muzica marșului la început sună foarte încet. Pe urmă trece în sonorități foarte tari și apoi sună din ce în ce mai încet. Astfel este redat mersul unor militari, care vin din îndepărtare și pleacă la luptă.

2. Audați marșul. Ce sentimente exprimă această muzică în comparație cu cea de dans sau cântec?

2

Prin cântec, dans și marș muzica poate exprima sentimentele unui om, ale unor grupuri de oameni, uneori chiar ale unui popor.

Ce exprimă muzica?

cântec

dans

marș

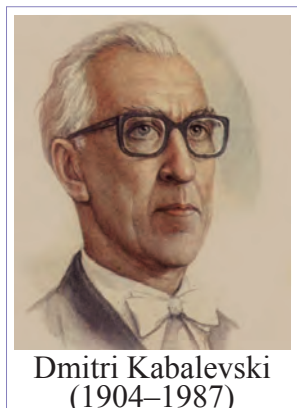
sentimente de veselie, tristețe, dor, suferință; gânduri, dispoziții, atitudini; calități: bărbăție, vitejie, demnitate

3. Selectați cuvintele potrivite din șir, pentru a arăta ce exprimă muzica în 1) cântec, 2) dans și 3) marș: *bărbăție, vitejie, demnitate, solemnitate, duioșie, tristețe, dor, suferință, mândrie, bucurie, veselie.*

Portretul muzical

Portretul muzical reprezintă chipul unei persoane descris prin mijloacele muzicii. În portretul muzical caracterul muzicii redă trăsăturile personajului, sentimentele, gândurile lui.

Dmitri Kabalevski
(1904–1987)

Dmitri Kabalevski. Piesa „Trei prietene: Ștregărița. Plângăreața. Răutăcioasa”

Vestitul compozitor, dirijor, pianist rus Dmitri Kabalevski a scris muzică și pentru copii.

Piesa pentru pian „Trei prietene: Ștregărița. Plângăreața. Răutăcioasa” reprezintă trei personaje-fetețe diferite. În denumirile celor trei părți se pune în evidență caracterul fiecărei dintre aceste fetețe.

1. Audați cu atenție lucrarea „Trei prietene...” de Dm. Kabalevski.
2. Cum credeți, de ce compozitorul a intitulat lucrarea astfel?
3. Portretul muzical al cărei fetețe vă place cel mai mult? Ce trăsături de caracter din cele descrise în muzica piesei le considerați negative?

4. Descrieți portretul muzical al fetelor din piesa „Trei prietene...”, completând pe caiet tabelul de mai jos:

Repere pentru caracterizare	Evenimente sonore		
	Ștregărița	Plângăreața	Răutăcioasa
Conturul melodic			
Nuanțele dinamice	<i>mf</i>	<i>p</i>	<i>f</i>
Dispoziția muzicii	?	?	?

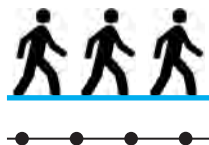
Mersul melodiei

Expresia muzicii o descoperim dacă urmărim **mersul melodiei**. Mersul melodiei se aseamănă cu variate mișcări din viață.

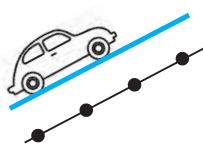

1. Observați sensul mersului melodiei redat în imaginile de mai jos.

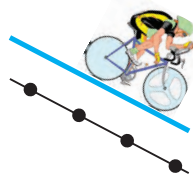
Liniar

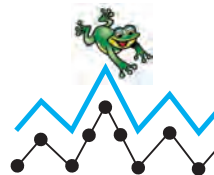
Ascendent

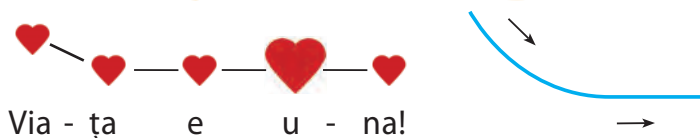
Descendent

Prin salt

Înălțimea sunetelor într-o melodie creează mersul melodiei.

Via - ța e u - na!

2. Învățați și interpretați cântecul „Viața e una”.

Viața e una

Versuri: Dumitru Matcovschi

Muzică: Raisa Buciuceanu

Lent cm G7 cm fm

1. Via-ța e u - na în - tot - dea - u - na Și - i ca lu - mi - nă
a tu - tu - ror, Nu - mai de via - ță, nu - mai de via - ță,
Nu - mai de via - ță îmi es - te dor.

2. Dragu-mi-i omul, dragu-mi-i pomul
Cel din câmpie, cel roditor,
Numai de-un cântec, numai de-un cântec,
Numai de-un cântec îmi este dor.

Portretul muzical în cântec

Ștefan cel Mare și Sfânt –
domnitor al Moldovei
(1457–1504)

Chipul și caracterul unui om pot fi redate prin cântec – cel mai popular și răspândit gen de muzică.

Cântecele-portrete muzicale reprezintă personalitățile remarcabile și importante din istoria neamului. Una dintre aceste personalități a fost Ștefan cel Mare – domnitorul Moldovei, care a știut să-și apere țara și poporul de dușmani.

1. Numiți alte personalități ilustre din trecutul neamului nostru.

Figura lui Ștefan cel Mare este legată de faptele glorioase ale poporului român. Cum ar suna portretul muzical al domnitorului Moldovei Ștefan cel Mare?

2. Auziți cântecul popular „Ștefan, Ștefan, domn cel Mare”. Comparați caracterul melodiei din strofă cu cel din refren.

3. Intonați expresiv prima frază muzicală din cântecul popular „Ștefan, Ștefan, domn cel Mare”, marcând cu gestul mâinii mersul melodiei.

Ștefan, Ștefan, domn cel Mare

Moderato
mf *C* (fragment)

Ște - fan, Ște - fan, domn cel Ma - re,
Sea - măn pe lu - me nu a - re.

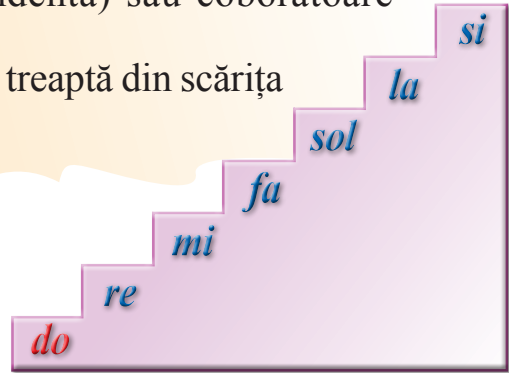

4. Ce calități ale domnitorului exprimă mersul melodiei? Alegeți cuvintele potrivite: viteaz, voinic, mândru, curajos, eroic, victorios, legendar.

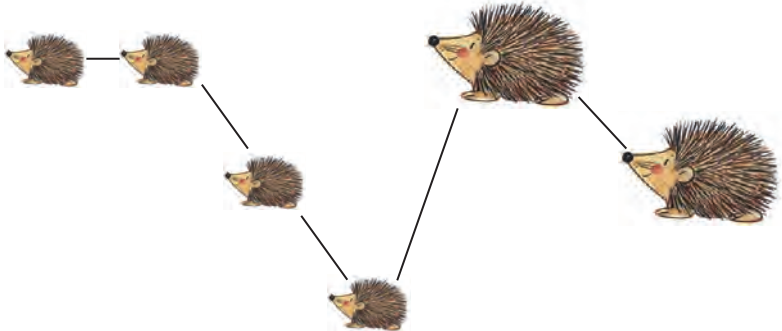
Sunetul și nota *do*

Pe scărița muzicală sunetele sunt ordonate după înălțime în succesiune suitoare (ascendentă) sau coborâtoare (descendentă).

Sunetul și nota *do* este prima treaptă din scărița muzicală.

1. Cântați pe note urmărind imaginile și arătând cu gestul mâinii fiecare notă.

2. Alegeți nuanțele dinamice potrivite și interpretați expresiv cântecul „Ariciul”.

Ariciul

(din folclorul copiilor)

Ci-ne-i pe că - ra - re Și-a-re în spi - na - re

Un ghem plin de a - ce? E-un a - rici! Dă-i pa - ce!

Modest Musorgski. Suita „Tablouri dintr-o expoziție”

Modest Musorgski
(1839–1881)

Renumitul compozitor rus Modest Musorgski a creat suita pentru pian „Tablouri dintr-o expoziție” (imagini redată prin sunete) în amintirea prietenului său, pictorul Viktor Hartmann.

Mai devreme, prietenii pictorului au organizat în amintirea acestuia o expoziție de tablouri. Picturile de la expoziția respectivă l-au inspirat pe Musorgski în compunerea a 10 piese pentru pian.

3. Audați piesele „Baletul puișorilor ieșiți din găoace” și „Baba-Cloanța”.

În piesa „Baletul puișorilor ieșiți din găoace” este redat chipul puilor abia apăruiți pe lume. Muzica exprimă țipelele răsunătoare ale puișorilor și primii pași nesiguri ai lor.

În piesa „Baba-Cloanța” este redat portretul acestui personaj din basme. Piesa începe cu două sunete stridente, care, peste o pauză, se repetă mai tare și mai înspăimântător. În partea de mijloc a piesei ne apare tabloul unei păduri fermecate. Iar în partea a treia deslușim zborul Babei-Cloanța în puiă.

4. Comparați portretul muzical al puișorilor cu cel al Babei-Cloanța.

5. Imitați prin mișcări și gesturi chipul personajelor din muzica audiată.

6. Alegeți culorile potrivite și desenați portretul unui personaj din piesele audiate.

V. Hartmann. *Costume de puișori pentru un spectacol*

V. Hartmann. *Căsuța Babei-Cloanța*

7. Învățați și interpretați cântecul „Făt-Frumos”.

Făt-Frumos

Versuri: Iulian Filip

Muzică: Daria Radu

Moderato *dm*

1. Făt - Fru - mos ve - nea pe jos,
 A - vea flu - ie - raș de os, Făt - Fru - mos ve -
 nea pe jos, A - vea flu - ie - raș de os.

Refren:

Flu - ie - raș, flu - ie - raș,
 Cân - tă-mi dră - gă - laș. Flu - ie - raș,
 flu - ie - raș, Cân - tă-mi dră - gă - laș.

2. Făt-Frumos venea călare, } (bis)
 Avea fluieraș de floare.

Refren.

3. Făt-Frumos venea în zbor, } (bis)
 Avea fluieraș de dor.

Refren.

8. Desenați pe caiet conturul melodiei pentru fiecare strofă, în corespundere cu conținutul versurilor.

Muzica și mișcarea

Multe lucruri ce ne înconjoară se află în continuă mișcare. Arta muzicii dispune de variate posibilități în redarea mișcării. De exemplu: mersul trenului, ropotul cailor, zumzetul bondarului ș.a. Deseori în muzică recunoaștem sunete care amintesc mișcări din natură: șuieratul vântului, murmurul izvorului (curgerea apei), foșnetul codrului etc.

În creațiile muzicale pot fi imitate diverse sonorități.

1. Improvizați prin imitare sonorități caracteristice pentru: a) un crâng din mijlocul pădurii; b) o stradă dintr-un oraș.

2. Ce sunete se potrivesc mai mult pentru descrierea unui tablou din crâng – muzicale sau zgomotoase?

Robert Schumann.

Piesa pentru pian „Călărețul curajos”

Robert Schumann
(1810–1856)

Compozitorul german Robert Schumann a compus un album de piese pentru pian, dedicat copiilor. Fiecare piesă ne invită în lumea basmelor.

Urmărind melodia în piesa „Călărețul curajos”, deslușim mersul pe cal al personajului. Muzica sugerează apropierea călărețului, momentele de urcare la deal și coborâre, plecarea lui spre alte depărtări. Mersul melodic redă ropotul copitelor de cal.

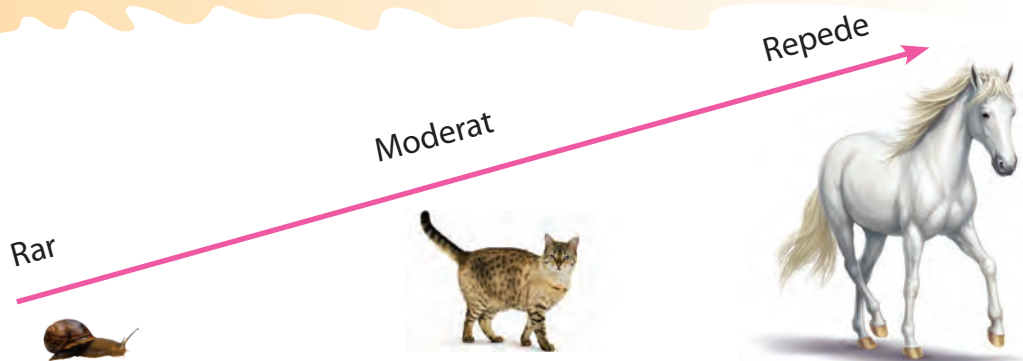
3. Audați piesa „Călărețul curajos” de R. Schumann.

4. Descrieți desfășurarea evenimentelor sonore din piesă.

Tempoul

Rapiditatea (viteza) cu care se interpretează muzica se numește **tempou**. Modificarea tempoului influențează mult caracterul muzicii. La indicarea tempoului se utilizează termenii: **rar**, **moderat**, **repede**.

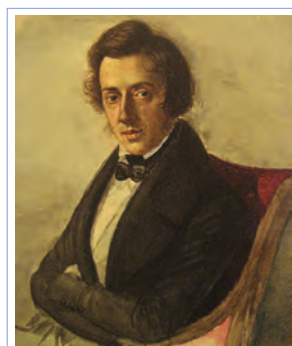

Frédéric Chopin.

Valsul „Le petit chien” (Cățelușul)

Celebrul compozitor polonez Frédéric Chopin a creat valsul „Le petit chien”, fiind inspirat de comportamentul unui cățel, care dădea prietenos din coadă. Mersul jucăuș al melodiei sună foarte vioi.

Această piesă a fost numită mult timp „Vals-minut”, deoarece pianiiștii încercau să-l interpreteze într-un minut (420 de note!).

Frédéric Chopin
(1810–1849)

1. Audați valsul „Le petit chien”. Descrieți personajul muzicii, completând pe caiet tabelul de mai jos.

Repere pentru caracterizare	Evenimente sonore		
	1	2	3
Dispoziția	Agitat	Visător	Agitat
Conturul melodiei			
Tempoul	?	?	?

Tabloul muzical

În muzică deseori este descrisă natura din jurul nostru. De exemplu, se imită sonor diverse fenomene ale naturii: ploaia, vântul, tunetul, căderea fulgilor etc. De aceea unele creații muzicale poartă denumirea anotimpurilor, a fenomenelor naturii.

Tabloul muzical reprezintă o creație muzicală instrumentală, în care se descrie un tablou de natură.

Claude Debussy.

Piesa „Dansul fulgilor de nea”

Claude Debussy
(1862–1918)

Compozitorul francez Claude Debussy a alcătuit o suită (culegere) din șase piese pentru pian „Colțișorul copilăriei” și le-a dedicat micuței sale fiice Chouchou (se pronunță Șușu).

În piesa pentru pian „Dansul fulgilor de nea” este descrisă căderea fulgilor, care treptat se transformă într-un dans. Piesa reprezintă un tablou muzical de iarnă, în care mișcarea fulgilor se aseamănă cu jocul vesel al copiilor.

1. Audați piesa pentru pian „Dansul fulgilor de nea” de C. Debussy.

2. Imitați prin mișcări plastice căderea fulgilor, expusă în această lucrare.

3. Cum credeți, de ce mișcarea fulgilor este redată prin dans?

Dansul fulgilor de nea

(fragment)

Muzică: Claude Debussy

Allegro moderato

pp dolce e mollemente

p

4. Memorați cântecelul „Ninge” după auz. Alegeți nuanțele dinamice (puterea sonoră) și tempoul potrivite pentru intonarea melodiei din strofă și refren.

Ninge

Moderato

(din folclorul copiilor)

Refren:

5. a) Observați mersul melodiei în refrenul cântecului „Ninge”.

*sol
fa
mi
re
do*

b) Explicați de ce melodia la începutul refrenului se mișcă ascendent (în sus), iar apoi descendent (în jos).

6. Memorați și interpretați expresiv cântecul „Hora albă”.

Hora albă

Versuri: Grigore Vieru

Muzică: Dumitru Gheorghică

Tempo di hora

Musical score for 'Hora albă' in G major, 6/8 time. The score consists of two staves. The first staff contains the melody with lyrics: '1. Joa-că ful-gii pes-te plai Fă-ră flu-ier, fă-ră nai,'. The second staff contains the accompaniment with lyrics: 'Să cân-tăm noi, măi co-pii, Pen-tru ful-gii cei zglo-bii.' Chords are indicated above the notes: B, F7, B, E5, F7, B, B, E5, B, F7, B.

2. Fulgii sunt prea mititei
Și să joace nu știu ei,
Joacă, joacă singurei,
Nici în doi și nici în trei.

3. Hai să le-arătăm, băieți,
Jocul nostru săltăreț,
Jocul nostru din bătrâni
Uite-așa e: prins de mâini!

7. Caracterizați tabloul pe care vi-l imaginați la interpretarea cântecului „Hora albă”.

8. Ce l-a făcut pe poetul Grigore Vieru să-și intituleze poezia „Hora albă”?

9. Interpretați cântecul „Hora albă”, executând mișcări în caracter de horă.

Antonio Vivaldi.

Concertul* „Iarna”, partea a treia

Compozitorul italian Antonio Vivaldi a compus concerte dedicate anotimpurilor, intitulându-le: „Primăvara”, „Vara”, „Toamna”, „Iarna”.

Muzica concertului „Iarna” reprezintă un tablou muzical al acestui anotimp. În partea a treia a concertului este redat jocul copiilor cu bulgării de zăpadă, alunecarea săniuțelor de pe derdeluș, viforul de iarnă.

* Concert – lucrare pentru un instrument solistic acompaniat de orchestră.

10. Auziți partea a treia a concertului „Iarna” de A. Vivaldi. Urmăriți desfășurarea evenimentelor sonore.

11. a) Observați cum se schimbă expresivitatea melodiei în concertul „Iarna”.

b) Găsiți diferența: ce transmit și ce descriu intonațiile muzicale din concert?

12. Învățați și interpretați cântecul „Ninge pe cărare”. Însoțiți cântul cu mișcări muzical-ritmice, potrivite caracterului și expresivității melodiei.

Ninge pe cărare

Versuri și muzică: Dumitru Stancu

Moderato
mf G

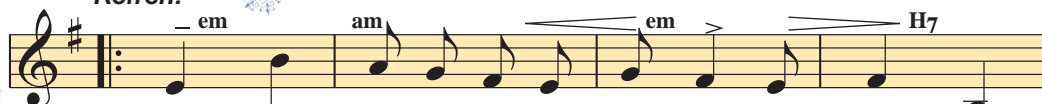

1. Nin - ge pe că - ra - re, Cât vezi în za - re...

Flori de nea s-a - ni - nă, Pes - te gră - di - nă.

Refren:

Zboa - ră, să - ni - u - ță, Pe po - te - cu - ță,

Zboa - ră, să - ni - u - ță, Pe po - te - cu - ță.

2. Albe case-n șiruri
Trecem ca vântul...
Cântă tot văzduhul,
Râde pământul.

Refren.

3. Soarele zâmbește,
Frigul gonește;
Omul de zăpadă
Nasul o să-și piardă.

Refren.

13. Interpretați cu duioșie cântecul „Colindă” de la pagina următoare. Acompaniați interpretarea cu un clinchet de clopoței.

14. Ce dispoziție vă creează acest cântec?

Colindită

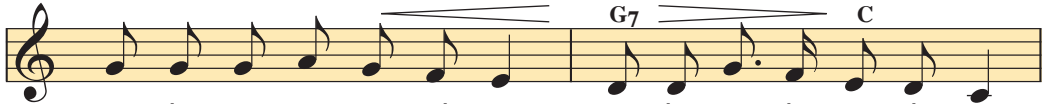
(versuri populare)

Allegretto

Muzică: Emil Monția

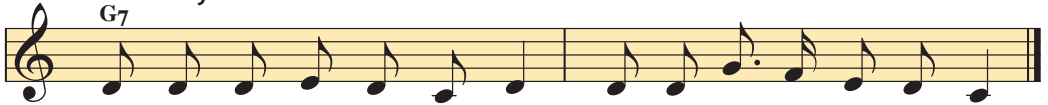
1. Co - lin - di - ța nu-i mai mul-tă Să tră - ias - că ci-ne-as-cul-tă
2. Sus, mai sus v-am î - năl - țat Ce - am ști - ut, noi v-am cân-tat

Sus la ce - ruri o - năl - țăm Și la gaz-de o-n - chi - năm
Să ră - mă - neți să - nă - toși, Să - nă - toși și bu - cu - roși

O-n - chi - năm cu ve - se - li - e Și cu ma - re bu - cu - ri - e
C-am a - juns sea - ra cea sfân - ță Când co - lin - de - le se cân - ță

C-am a - juns sea - ra de-A - jun A bă - tră - nu - lui Cră - ciun.
Săr - bă - toa - rea lui Hris - tos Să vă fi - e de fo - los.

Ce descrie muzica?

A acțiune

Mișcare

Tablou

Portret

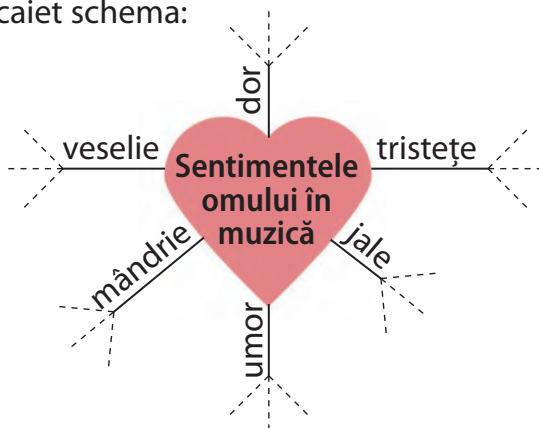

15. Dați exemple de creații în care muzica descrie o mișcare, o acțiune, un portret, un tablou. Explicați cum descrie muzica.

Autoevaluare

1. Numește creații muzicale care exprimă diferite sentimente umane. Completează pe caiet schema:

2. Elaborează un program artistic pentru un concert de muzică pe tema: „Portretul muzical”.

3. Explică cum muzica descrie și exprimă portretul unui personaj.

4. Intonează fragmente din cântecele învățate care au mersul melodic ascendent, descendent.

5. Improvizează o melodie pe sunetele și notele *do, mi, sol*, care exprimă/descrie ploaia:

„Plouă, ploită,
Plouă, cuconiță,
Plouă, plouă tare
Pentru roadă mare”.

6. Completează pe caiet tabelul de mai jos.

Exemple de creații muzicale	Titlul și autorul creației muzicale
Exprimă dispoziții, sentimente	
Descriu mișcare, acțiune	
Portret muzical	
Tablou muzical	
Preferate	

III. Caracterul cantabil, dansant și de marș al muzicii

Caracterul variat al muzicii

Arta sunetelor muzicale este foarte variată. Diversitatea ei pornește de la tipurile principale de muzică – *cântecul*, *dansul*, *marșul*. Cântecul a generat însușirea muzicii numită *cantabilitate*, dansul – *caracterul dansant* și marșul – *caracterul de marș* al muzicii. Cunoașterea acestor însușiri ale muzicii deschide orizonturi largi spre înțelegerea tainelor artei sunetelor muzicale.

1. Audați și vizionați „Poloneza” de Mihail Oginski în trei variante interpretative:

a) pian; b) cor; c) orchestră simfonică.

3

2. Determinați auditiv părțile lucrării care sună în caracter cantabil (de cântec), dansant (de dans), de marș.

Aflați mai mult

„Poloneza” de compozitorul M. Oginski este un dans de salon cu o linie melodică foarte expresivă, în care se recunosc cele trei însușiri ale muzicii: cantabilitatea, caracterul dansant și caracterul de marș.

Dans de salon

Caracterul cantabil al muzicii

Cantabilitatea (sau **caracterul cantabil** al muzicii) este însușirea unei piese muzicale, vocale sau instrumentale, de a avea o linie melodică¹ expresivă. Pentru a arăta felul interpretării unei astfel de lucrări, se utilizează termeni speciali din limba italiană. De exemplu: *cantabile* (melodios), *placido* (calm).

Cântecul fără cuvinte

Cântec fără cuvinte se numește o creație instrumentală de porții mici. În ea, cantabilitatea liniei melodice este deosebit de accentuată. Cele mai multe piese instrumentale numite *cântece fără cuvinte* au fost scrise pentru pian.

La acest gen de muzică instrumentală au apelat mai mulți compozitori celebri: Felix Mendelssohn (49 de lucrări), Piotr Ceaikovski ș.a.

1. Audați și vizionați interpretarea la pian a lucrării „Cântec fără cuvinte” de compozitorul german Felix Mendelssohn.

2. Fredonați fragmentul de mai jos.

Cântec fără cuvinte
(fragment)

Andante, espressivo

3. Executați cu gestul mâinii linia melodică a lucrării.

4. Caracterizați lucrarea folosind cuvinte și expresii potrivite. De exemplu: melodioasă, liniștită, expresivă, calmă, însuflețită etc.

¹ *Linie melodică* – șirul sunetelor dintr-o melodie.

5. Numiți lucrări muzicale audiate și interpretate vocal, în care se resimte caracterul cantabil.

6. Cine sunt autorii muzicii și versurilor lucrărilor muzicale enumerate?

7. Ce dispoziție creează muzica pieselor pe care le-ați numit?

8. Interpretați expresiv cântecul „Săniuța” de Ion D. Vicol.

Săniuța

Vesel *mf*

Versuri și muzică: Ion D. Vicol

1. Să - ni - u - ța fu - ge, Ni - meni n-o a - jun - ge,
2. A - re tălpi lu - cioa - se, Vâr - fu - ri - le - n - toar - se,
3. Pes - te ho - puri sa - re Ca pe Zmeu că - la - re,

A - re dor de du - că, Par - c-ar fi nă - lu - că.
Pod de scân - du - re - le, Să tot stai pe e - le.
Hă - țul de-o să-ți sca - pe, Trân - ta e a - proa - pe.

Refren: *c*

Toa - tă zi - ua prin ză - pa - dă Vi - ne lu - mea ca s-o va - dă,

Să - ni - u ța e u - șoa - ră, fu - ge, par - că zboa - ră.

9. Găsiți cuvintele potrivite pentru caracterizarea cântecului „Săniuța”. De exemplu: caracter jucăuș, vesel, ușor, sprinten, mișcător etc.

10. Acompaniați ritmic la instrumente-jucării (tobiță, clopoței, trianțlu etc.) melodia cântecului „Săniuța”.

11. Redați printr-un desen joaca copiilor la săniuș.

Wolfgang Amadeus Mozart. „Mica serenadă nocturnă”

Wolfgang Amadeus
Mozart
(1756–1791)

W.A. Mozart este cel mai dotat¹ muzician pe care l-a cunoscut vreodată omenirea. Muzica mozartiană are mult farmec.

„Mica serenadă nocturnă” este o compoziție pentru orchestra de cameră. Partea a doua a lucrării are la bază o melodie de o finețe excepțională. Mozart a intitulat-o „Romanță”.

12. Auziți și vizionați interpretarea „Romanței” din „Mica serenadă nocturnă” de W.A. Mozart.

13. Intonați după auz un fragment din melodia „Romanței”.

Romanță

(fragment)

Andante

Pe vi - oa - ră zboa - ră mâ - na mea u - șor, În noa - pte
tai - nic plu - teș - te - un cân - tec plin de dor. etc.

14. Auziți și vizionați interpretarea piesei „Mica serenadă nocturnă” în întregime.

15. Expuneți-vă impresiile după audiere.

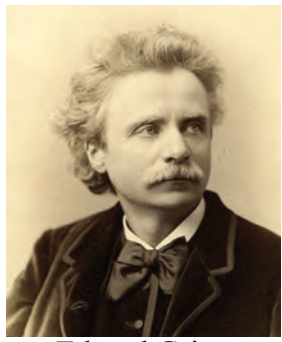
Aflați mai mult

Romanța este o compoziție muzicală pentru voce cu acompaniament instrumental și un conținut liric, sentimental.

Serenada este o compoziție muzicală vocală sau instrumentală cu caracter liric, alcătuită din mai multe părți. Se interpretează seara în semn de omagiu sau de dragoste față de o persoană.

¹ Dotat – (aici) înzestrat cu calități artistice deosebite.

Edvard Grieg. „Cântecul lui Solveig”

Edvard Grieg
(1843–1907)

Compozitorul norvegian Edvard Grieg a crescut într-o familie cu tradiții muzicale. Primele sale piese le compune în copilărie.

Una dintre cele mai frumoase piese a compozitorului este „Cântecul lui Solveig”. Melodia cântecului exprimă sentimentul de dor al unei fete pe nume Solveig.

16. Audați și vizionați „Cântecul lui Solveig” de E. Grieg în trei variante: a) orchestră simfonică; b) vioară și pian; c) voce și pian.

17. Urmăriți expresivitatea melodiei din „Cântecul lui Solveig”. După câteva reaudiții completați pe caiet tabelul:

Repere pentru caracterizare	Evenimente sonore		
	1	2	3
Caracter	cantabil	dansant	?
Conturul melodiei			?

18. Învățați și interpretați expresiv cântecul „Fluierașul”.

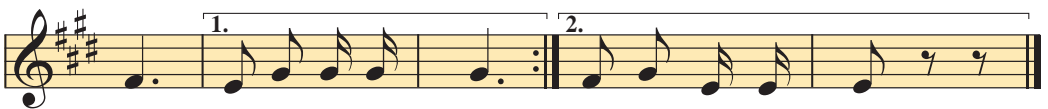
Fluierașul

Versuri: Grigore Vieru

Muzică: Eugen Doga

1. Mi-am a-dus ieri de la mun-te Flu-ie-raș cu gă-uri mul-te, Lu-ri, lu-ri-

la, Lu-ri, lu-ri - la! Lu-ri, lu-ri - la!

2. Fluierașul mult îmi place,
Că știe-a cânta de pace,
Lu-ri, lu-ri - la,
Lu-ri, lu-ri - la!

3. Fluierașul drag mi-i tare,
Că știe-a cânta de țară,
Lu-ri, lu-ri - la,
Lu-ri, lu-ri - la!

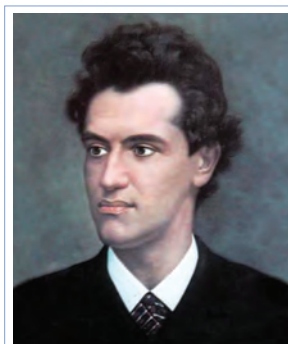
Ciprian Porumbescu. „Balada pentru vioară și pian”

Celebrul compozitor Ciprian Porumbescu a fost supranumit „cântecul sufletului românesc”.

Din copilărie, el uimea publicul cu minunata sa interpretare la vioară.

„Balada pentru vioară și pian” redă sentimentele profunde ale compozitorului pentru plaiul natal. Această piesă este o capodoperă a muzicii românești.

Melodia „Baladei...” este plină de vrajă și atrage atenția celor pasionați de muzică datorită cantabilității sale.

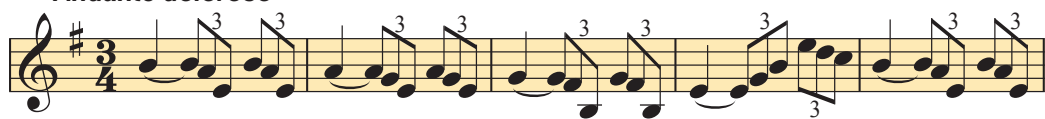

Ciprian Porumbescu
(1853–1883)

19. Audați fragmentul din „Balada pentru vioară și pian” de C. Porumbescu.

Andante doloroso

20. Comentați stările sufletești trezite de muzica „Baladei...”.

21. Reaudiați și fredonați melodia „Baladei...” însoțind-o cu gestul mâinii.

22. Caracterizați muzica „Baladei...”, folosind cuvintele: *duioasă, săltăreață, lină, tristă, veselă, agitată*.

23. Audați „Balada pentru vioară și pian” în interpretarea unei formații corale de copii.

24. Audați și vizionați interpretarea piesei corale „Ziua ninge...” de compozitorul Gheorghe Dima, pe versurile poetului Vasile Alecsandri.

25. Ce dispoziție creează muzica piesei corale „Ziua ninge...” (visare, calmitate, duioșie)?

Violonistul Ilian Gârneț interpretează „Balada pentru vioară și pian” de C. Porumbescu.

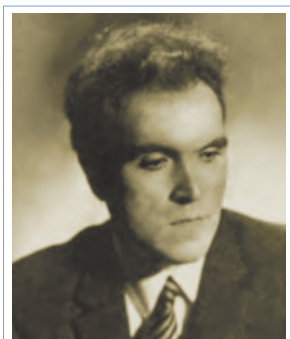
Caracterul dansant al muzicii

Creațiile muzicale în care se recunosc ritmurile și intonațiile specifice muzicii de dans au **caracter dansant**. Aceste creații pot fi recunoscute în lucrările compozitorilor care au compus piese instrumentale, muzică simfonică, operă și balet.

Paul Constantinescu. „Trei dansuri simfonice”

Paul Constantinescu, renumit compozitor român, are multe creații muzicale de inspirație folclorică. Melodia celor „Trei dansuri simfonice” – *Olteneasca*, *Ciobănașul*, *Brâul* – este pătrunsă de ritmurile fermecătoare ale dansurilor populare.

Caracterul dansant al muzicii acestor piese demonstrează frumusețea jocurilor românești.

Paul Constantinescu
(1909–1963)

3

1. Audați și vizionați interpretarea „Brâului” din suita „Trei dansuri simfonice” de P. Constantinescu.

2. Caracterizați dispoziția produsă de muzica audiată, alegând cuvintele potrivite: *vesel, trist, sprinten, vioi, plăcut, clar, viu, energic, săltăreț, jucăuș*.

3. Exersați interpretarea fragmentului din cântecul popular „Brâul amestecat” în tempo repede, apoi în tempo potrivit. Descrieți expresivitatea acestor interpretări.

Brâul amestecat

(fragment)

Vioi

Fo - i - ci - că ver-de, ver-de din-tre văi, S-a - uzi brâ-ul
Ca la mun-te, măi flă - că!

Sunetul și nota *re*

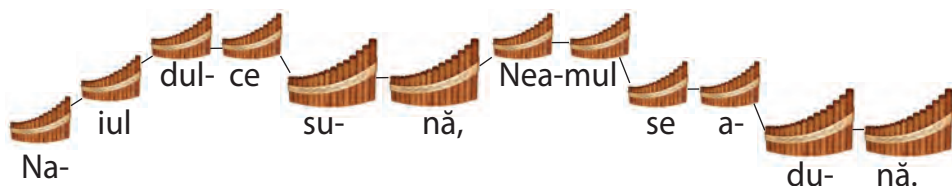
Sunetul și nota *re* este a doua treaptă din scărița muzicală.

Nota *re*:

1. Rostiți textul, apoi intonați melodia după desenul de mai jos. Utilizați gestul mâinii în timpul interpretării.

mi
re
do

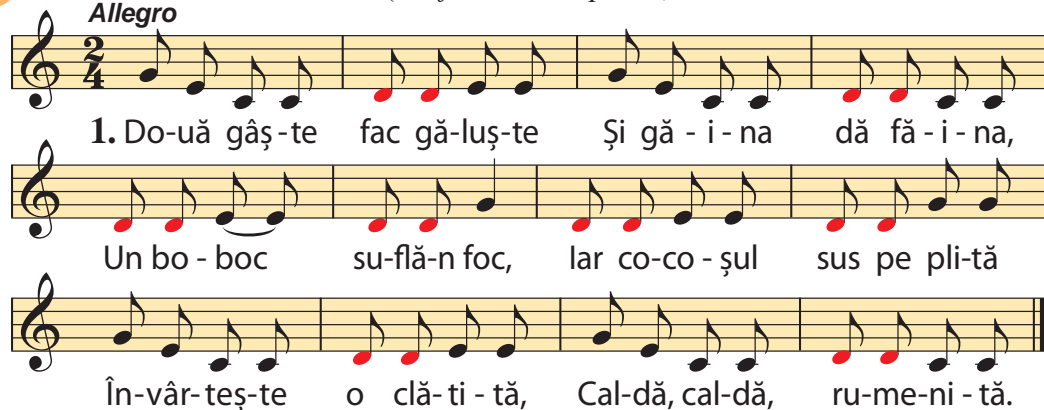
2. Solfegiați (cântați pe note) melodia cântecului „Masă mare”. Intonați cântecul în tempo rar, utilizând gestul mâinii pentru fiecare notă.

3. Alegeți tempoul potrivit pentru interpretarea expresivă a cântecului.

Masă mare

(din folclorul copiilor)

Allegro

1. Do-ură găș-te fac gă-luș-te Și gă - i - na dă fă - i - na,

Un bo - boc su-flă-n foc, Iar co-co - șul sus pe pli-tă

În-vâr-teș-te o clă-ti - tă, Cal-dă, cal-dă, ru-me-ni - tă.

2. Și când toate-au fost gătite,
Gâsca lată și gușată,
A dat fuga la vecin

S-aducă oala cu vin.
Un motan, ce sta pitit,
A mâncat ce-a fost gătit.

Caracterul de marș al muzicii

Creațiile compozitorilor în care se recunosc ritmurile și melodiile proprii marșului au **caracter de marș**. Această muzică se întâlnește în lucrările compozitorilor care au compus piese instrumentale, muzică simfonică, de operă și balet.

Franz Schubert. „Marș militar”

Franz Schubert
(1797–1828)

Încă din fragedă copilărie, Franz Schubert a fost un bun pianist, violonist și chiar compozitor.

Profesorul său de muzică zicea: „Pe copilul acesta l-a învățat însuși Dumnezeu”.

Genialul compozitor austriac a dăruit omenirii creații muzicale foarte melodioase.

Piesa „Marș militar (nr. 1)” are o melodie sărbătorească. Interpretarea ei pentru pian se execută la 4 mâini (concomitent de doi pianiști).

3

1. Audiți piesa „Marș militar” în interpretarea pentru pian la patru mâini.
2. Imitați cadența melodiei „Marș militar”, mișcând brațul de sus în jos.
3. Descoperiți cum se dezvoltă melodia în mai multe evenimente sonore.
4. Notați pe caiet dispoziția muzicii pentru fiecare eveniment sonor:

introducere	→ cadențat
primul eveniment	→ solemn
al doilea eveniment	→ ?
al treilea eveniment	→ ?

Duetul de pianiști Anatolie Lopicus și Iurie Mahovici, interpretând la 4 mâini

Să cântăm în caracter de marș

Cântecele în caracter de marș îmbină trăsăturile cântecului și ale marșului. Ele exprimă sentimentul patriotismului și al mândriei de neam.

1. Învățați și interpretați expresiv cântecul „Stejăreii” de V. Verega.

Stejăreii

Tempo di marcia

Muzică și versuri: Vasile Verega

1. Azi sun-tem ste - jă - rei mici Mâi-ne bravi ste - jari voi - nici
În toa - te în - vin - gă - tori De ța - ră a - pă - ră - tori.
Refren: C7 Ște-jă-rei, ste-jă - rei mi - ti - tei Fe - ti - țe și
bă - ie - ți Ca ste - ja - rii noi vom sta
și la pro - be n-om ce - da.

2. În codrii moldovenești
Stejari câți vrei întâlnești
Și copii ca noi cumiți –
Bucurie la părinți.

Refren.

2. Creați un acompaniament ritmic la melodia cântecului „Stejăreii”, folosind: tobița, trianglul, tamburina.

3. Ce calități putem prelua de la un arbore-stejar (a vedea imaginea alăturată)? Utilizați în răspunsul vostru cuvintele: *mândrie, putere, voinicie, vitejie, longevitate.*

Caracterul de marș al muzicii este mai evidențiat atunci când ea (muzica) răsună în interpretarea **fanfarei**.

Muzica interpretată de fanfară are o sonoritate puternică. Ea creează o dispoziție sărbătorească. Deosebit de atractive și expresive sunt marșurile și muzica de dans interpretate de fanfară.

Fanfare

Johann Strauss (tatăl). „Marșul lui Radețki”

Johann Strauss (tatăl)
(1804–1849)

Johann Strauss (tatăl) este unul dintre compozitorii renumiți. Numeroasele lui creații se bucură de apreciere înaltă în întreaga lume.

„Marșul lui Radețki”, scris de compozitorul austriac, deseori se execută de fanfară. Piesa redă o dispoziție festivă. De aceea se interpretează cu ocazia celor mai fericite sărbători, cum ar fi Crăciunul și Anul Nou.

4. Audiați și vizionați interpretarea „Marșului lui Radețki”, executat de orchestra simfonică.

5. Caracterizați atmosfera creată de muzica marșului, folosind cuvintele: *caracter festiv, sărbătorec, energic, solemn, maiestuos, însuflețitor, hotărât* etc.

Aflați mai mult

Fanfara este o formație de interpreți la diferite instrumente muzicale aerofone (de suflat): trompeta, cornul, baritonul, flautul ș.a. Sunt prezente în fanfară și instrumentele de percuție: toba mare, toba mică, talgerele.

George Enescu
(1881–1955)

George Enescu. „Rapsodia română nr. 1”

George Enescu este cel mai mare compozitor român din toate timpurile.

Doar la cinci ani a compus prima sa lucrare muzicală „Pământ românesc”.

Una dintre cele mai cunoscute lucrări ale compozitorului este compoziția simfonică „Rapsodia română nr. 1”. La baza acestei lucrări stau melodii de cântece și dansuri populare.

„Rapsodia română nr. 1” începe cu melodia cântecului folcloric „Măi stejar”.

George Enescu
la 5 ani

3. Audiți și vizionați interpretarea fragmentului (de început) din „Rapsodia română nr. 1” de G. Enescu.

4. Ce sentimente exprimă muzica „Rapsodiei...”?

5. Interpretați fragmentul de mai jos din „Rapsodia română nr. 1”.

Rapsodia română nr. 1

Versuri: Georgeta Moraru

Muzică: George Enescu

mf *c* *Andante* C G7 C

Câ - te țări sunt pe pă-mânt, Tra, la, la, la, la, la, la,
Plă-iuri ca la noi nu sunt, Tra, la, la, la, la, la, la,

F C G7

Cât stră - ba - te Du-nă - rea, Nu e ța - ră ca a mea,
Joc mai mân-dru nu gă-sesc, De-cât jo-cul ro-mâ-nesc,

dm G7 C F G7 C

Tra, la, la, la, la, la, la, la, la, la, la, la, la.

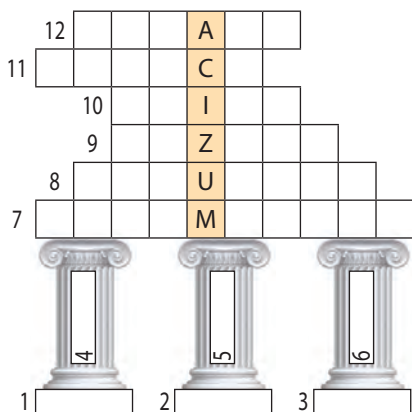
La audierea acestei rapsodii ne imaginăm o mare sărbătoare populară din sat.

Autoevaluare

- Propune exemple de creații muzicale care au:
a) caracter cantabil; b) caracter dansant; c) caracter de marș.
- Care este destinația muzicii? Găsește corespondența dintre aceste două coloane:
caracter cantabil – ?
caracter dansant – ?
caracter de marș – ?
  - muzică de ascultare
  - muzică pentru interpretare instrumentală
  - muzică pentru interpretare vocală (cu voce)
  - muzică pentru interpretare vocal-instrumentală
- Construiește pe caiet *Templul muzicii*, urmând sarcinile de mai jos.
  - Scrive în casetele 1, 2 și 3 denumirea tipurilor principale de muzică.
  - În casetele 4, 5 și 6 desenează conturul melodic specific fiecărui tip de muzică.
  - „Zidește” în *Templul muzicii* numele compozitorilor, care:
    - 7 – a fost supranumit „cântecul sufletului românesc”;
    - 8 – a creat o piesă pentru pian la 4 mâini;
    - 9 – a fost supranumit „copilul-minune”;
    - 10 – este autorul piesei „Cântecul lui Solveig”;
    - 11 – la 5 ani a compus prima sa lucrare muzicală – „Pământ românesc”;
    - 12 – a creat celebra lucrare „Marșul lui Radețki”.

Templul va exista doar atunci când vei fredona, vei cânta melodiile.

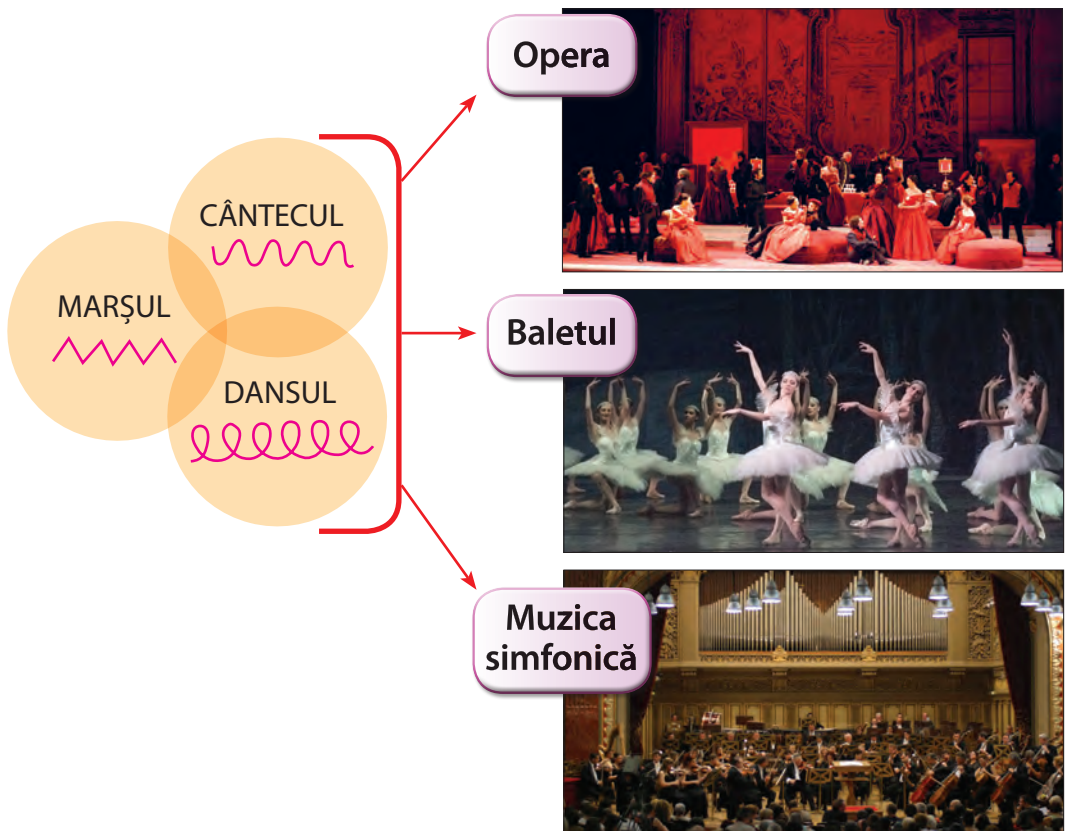

IV. Cântecul, dansul, marșul în creații muzicale de proporții

Cântecul – element principal al operei

Pretutindeni suntem înconjurați de lumea minunată a muzicii. Creațiile muzicale se clasifică după genuri. Cântecul, dansul și marșul stau la baza tuturor genurilor muzicale: vocale, instrumentale, teatrale.

4

1. Descoperiți ce au în comun și prin ce se deosebesc imaginile de mai sus.

Opera este un gen muzical de proporții. Mai poartă și numele de *teatru muzical*. Dacă într-o piesă de teatru actorii își prezintă rolurile prin vorbire artistică, apoi în spectacolul de operă rolurile sunt interpretate prin cânt vocal susținut de orchestra simfonică.

Compozitorii scriu muzica de operă inspirându-se din creații literare.

Wolfgang Amadeus Mozart. Opera-basm „Flautul fermecat”

„Flautul fermecat” este o operă inspirată dintr-un basm. Papageno, un personaj din operă, are înfățișare ciudată de om-pasăre, care prinde păsări și le vinde. El este lăudăros și mincinos, pentru care fapt Zânele îl pedepesc punându-i lacăt la gură. Vorbărețul Papageno va putea s-o ia de soție pe Papagena, dacă se va expune tăcerii¹. Însă instrumentele vrăjite – flautul și clopoței – îl ajută pe Papageno să treacă prin toate încercările și să-și vadă visul împlinit.

Papageno, personajul cu înfățișare de om-pasăre

2. Auziți duetul Papageno–Papagena din opera „Flautul fermecat” de W.A. Mozart.

Duetul este o lucrare pentru doi interpreți.

În operă, duetul este un cântec executat de două personaje principale.

3. Observați asemănările și diferențele melodiilor din duet, interpretate de personajele operei: păsărarul Papageno și aleasa lui – Papagena.

4. Descoperiți ce trăsături ale personajelor exprimă caracterul cantabil și cel dansant din muzica duetului Papageno–Papagena.

¹ A se expune tăcerii – a se afla în situația de a tăcea.

Opera „Flautul fermecat” de W.A. Mozart se încheie cu un cor ce glorifică soarele și triumful luminii asupra întunericului.

Corul este o creație pentru un colectiv de cântăreți. Într-un spectacol de operă, corul exprimă sentimentele unui grup mare de oameni.

5. Auziți corul din opera „Flautul fermecat” de W.A. Mozart.

6. Observați clinchetul gingaș al clopoștelor, care însoțește corul.

7. Interpretați fragmentul de mai jos, acompaniind cu clinchetul de clopoștei.

Scenă din opera „Flautul fermecat”

4

Corul clopoștelor

(fragment din opera „Flautul fermecat”)

Muzică: Wolfgang Amadeus Mozart

Allegro

Ce far-mec ne-m-ba-tă, Ce su-net du - ios? La, ra,
 la, la, la, la, la, la, la, la, la, la, A - fla-vom vreo-
 da-tă Ce - va mai fru-mos? La, ra, la, la, la, la, la, la,
 la, la, la, la, A - fla-vom vreo - da-tă Ce - va mai fru-
 mos? La, ra, la, la, la, la, la, la, la, la, la, la, etc.

Să interpretăm cântecele îndrăgite

În cor

În ansamblu

Cu solist și cor

8. Învățați și interpretați cântecul „Primăvara a sosit” în tempo diferit. Comparați variantele interpretate.

Primăvara a sosit

Muzică: Nicolae Oancea

1. Pri - mă - va - ra ia-răși a so - sit Hai, co - pii, hai-

2. Pă - să - re - le - le ci - rip în zbor. Hai, co - pii, hai-

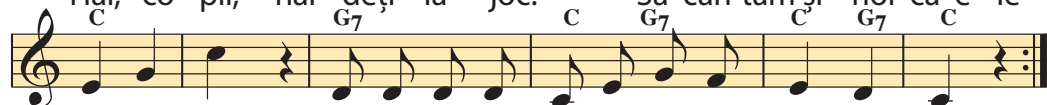
deți la joc. Și câm - pi - a ia - răși a-n-ver - zit

deți la joc. Ci - ri - pesc ci - rip, în gla - sul lor

Hai, co - pii, hai - deți la joc. Hai cu ma - re bu - cu - ri - e

Hai, co - pii, hai - deți la joc. Să cân - tăm și noi ca e - le

Hai la joc! Să ju - căm min - gea - n câm - pi - e Hai la joc!

Hai la joc! A - le noas - tre cân - te - ce - le. Hai la joc!

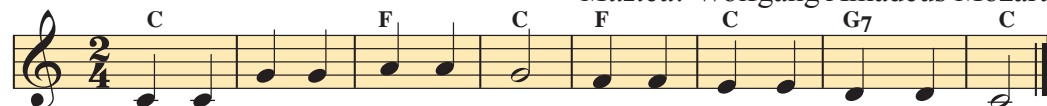

9. Exersați interpretarea „Melodiei” de W.A. Mozart în caracter cantabil, dansant și de marș. Care este expresia mai potrivită?

Melodie

(fragment)

Muzică: Wolfgang Amadeus Mozart

Hai, co - pii, cân - tați în cor, As - cul - tați de di - ri - jor.

Giuseppe Verdi
(1813–1901)

Giuseppe Verdi. Opera „Aida”

Creația de operă a celebrului compozitor italian Giuseppe Verdi este „o pagină de aur” în istoria muzicii mondiale.

În una dintre cele mai frumoase opere ale sale, „Aida”, compozitorul redă printr-un strălucitor marș întoarcerea victorioasă a oștenilor de pe câmpul de luptă.

10. Auziți „Marșul triumfal” din opera „Aida” de G. Verdi. Caracterizați emoțiile trezite de muzica acestui marș.

11. Priviți cu atenție scena din opera „Aida” din imaginea alăturată. Explicați rolul decorului¹ și al costumelor în desfășurarea spectacolului de operă.

12. Fredonați după auz melodia „Marșului triumfal” pe silaba „ta”, respectând caracterul solemn al muzicii.

Scenă din opera „Aida” de Giuseppe Verdi

Marșul triumfal

13. Auziți și comparați două variante interpretative ale „Marșului triumfal”: a) a orchestrei simfonice; b) a corului susținut de orchestra simfonică.

14. Auziți „Dansul micilor negri” din opera „Aida”, care exprimă caracterul locuitorilor de culoare din Africa.

15. Improvizați mișcări în ritmul muzicii „Dansului micilor negri”.

16. Comparați caracterul muzicii de dans cu muzica de marș în genul de operă.

¹ *Decor* – ansamblu de obiecte care servesc la crearea cadrului de desfășurare a unui spectacol de teatru, de balet.

17. Învățați după auz și interpretați expresiv cântecul „Pupăza din tei”.

18. Reprezentați în timpul intonării linia melodică a cântecului cu gestul mâinii.

Pupăza din tei

Versuri: I.D. Vicol, după I. Creangă

Melodie populară veche

Moderato

1. Pu - pu - pu strici me - reu som-nul meu, pu-pă-ză din tei.
 Las' c-am să te prind, mo-ța - to, și te-oi în-tre - ba ce vrei,
 Când ți-oi smul-ge coa-da toa-tă și te-oi vin-de pe cinci lei.

2. Pu-pu-pu, pu-pu-pu chiar acum
 O să-ți vin de hac!
 Și-ajungând în tei, căciula
 Peste cuib capcan-o fac,
 Și-apoi scotocind cu mâna,
 Prind de gât puiul de drac.

3. Ha, ha, ha! vezi așa,
 mi te-am prins,
 Că de mult ți-o coc
 Și la târg ajung cu dânsa,
 Printre lume îmi fac loc,
 Strigând cât mă ține gura,
 Să se-audă-n iarmaroc:

4. „Negustor, pupezi vând,
 marfa mea-î
 Blândă ca un miel!”

Dar un moș cu barba rară,
 De unde-o fi fost de fel,
 Îmi croi câteva bețe,
 Luând pupăza cu el.

5. „Ajutor, hai săriți, hoții, măi,
 Prad-un negustor!”
 Moșul însă rupând sfoara,
 Zvârle pupăza spre nor
 Și dihania, voioasă,
 O porni spre sat în zbor.

6. Astăzi iar pu-pu-pu tot mereu
 Sus în tei la noi:
 „Poți să cânți de-acum, spurcato,
 Până-n veacul de apoi,
 Nu mai fac negustorie
 Cu moțate de-alde voi!”

19. Ce caracter (cantabil, dansant sau de marș) are cântecul „Pupăza din tei”? De ce?

20. Explicați de ce linia melodică la începutul cântecului „Pupăza din tei” se mișcă prin salt.

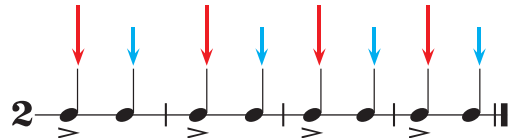
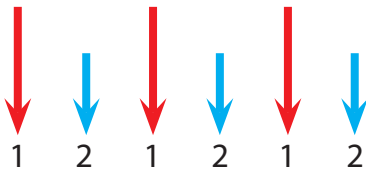
Măsura de doi timpi

Măsura de doi timpi reprezintă grupul de doi timpi: primul accentuat (timp tare), iar al doilea neaccentuat (timp slab), cuprins între două bare de măsură. Măsura se indică la începutul creației muzicale cu cifra 2, după Cheia Sol.

1. Interpretați exercițiul marcând cu gestul mâinii timpii accentuați și cei neaccentuați.

MIȘCARE LA DOI TIMPI

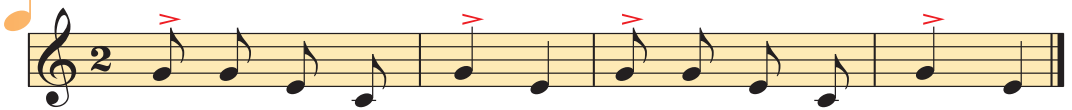

Bat mă - su - ra și țin pa-sul,
Bat cum ba - te rit-mul cea-sul.

2. Învățați și interpretați cântecul „Mămăruță” după George Breazul. Evidențiați timpii accentuați cu bățai din palme.

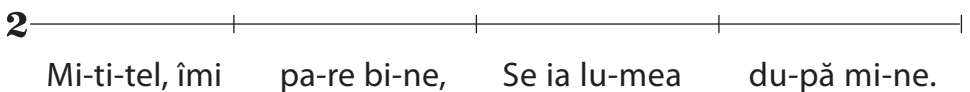
Mămăruță

Mă - mă - ru - ță, ru - ță, Su - ie - mă - n că - ru - ță
Și mă du la va - le Pe mâ - ță că - la - re.

3. Compuneți continuarea desenului ritmic pe textul poeziei „Ceasul” de Gr. Vieru.

În cântecul „Graiul meu”, sunetele muzicale și timpii se grupează în măsura de doi timpi: primul timp este accentuat, iar al doilea – neaccentuat.

4. Învățați și interpretați expresiv cântecul „Graiul meu”.

Graiul meu

Versuri: Grigore Vieru

Muzică: Ion Macovei

Moderato

1. Drag îmi es - te gra - iul, Ca un cer cu ste - le,
 Vor - be mân - gă - ioa - se, Nea-muri a - le me - le,
 Gra - iul meu, gra - iul meu, Ca un cer cu ste - le,
 Gra - iul meu, gra - iul meu, nea-muri a - le me - le!

2. Ia vezi tu ce sunet, Graiul meu, graiul meu,
 Ce mireasmă are, Ce mireasmă are!
 Parcă-n floare teiul, Graiul meu, graiul meu,
 Parcă trec izvoare. Parcă trec izvoare!

5. Caracterizați melodia cântecului folosind cuvintele: *duioasă, lină, melodioasă, gîngașă, jucăușă, săltăreată*.

6. Alegeți cele mai potrivite instrumente muzicale pentru copii ca să acompaniați interpretarea cântecului „Graiul meu”.

7. Exersați variantele de acompaniament ritmic, propuse pentru interpretarea cântecelor la măsura de doi timpi.

Dansul – element principal al baletului

În creația compozitorilor de pretutindeni și din toate timpurile se regăsește o varietate nespuse de mare de ritmuri și intonații caracteristice muzicii de dans.

Piotr Ceaikovski. Baletul „Lacul lebedelor”

Baletul „Lacul lebedelor” reprezintă povestea unei prințese frumoase. Ea, împreună cu prietenele ei, a fost prefăcută de un vrăjitor în lebedă. Un prinț curajos salvează prințesa, eliberând-o de vrajă.

Scenă din balet:
„Dansul lebedelor mici”

4

1. Auziți „Dansul lebedelor mici” din baletul „Lacul lebedelor”.

Dansul lebedelor mici

Moderato *Muzică: Piotr Ceaikovski*

A musical score for the 'Little Swan Dance' from 'The Swan Lake' by Pyotr Ilyich Tchaikovsky. The score is written on a single staff with a treble clef, a key signature of two sharps (F# and C#), and a 4/4 time signature. The tempo is marked 'Moderato'. The music consists of a series of eighth and sixteenth notes, with some rests. The score ends with 'etc.'.

etc.

2. Vizionați „Dansul lebedelor mici” din „Lacul lebedelor” de P. Ceaikovski. Relatați impresiile despre expresia dansului în balet.

În **balet** domină caracterul muzicii de dans, care este interpretată de orchestra simfonică. Dansurile din spectacolul de balet sunt exprimate prin: mișcări grațioase¹, mimică și gesturi. Deseori în balet sună muzica inspirată din melodiile folclorice ale popoarelor lumii.

¹ (Mișcări) *grațioase* – pline de gingășie, de farmec.

3. Auziți „Dansul napolitan” din baletul „Lacul lebedelor”, în care își găsesc expresia ritmul și intonația melodiilor populare italiene.

4. Fredonați melodia „Dansului napolitan” în timpul reaudiției, urmărind mersul melodiei.

Potrivit de repede, lejer

5. Învățați și interpretați expresiv cântecul „Dansul florilor”. Marcați cu gestul mâinii mișcarea la doi timpi a melodiei cântecului.

Dansul florilor

Versuri: Axentie Blanovschi

Muzică: Alexandru Ranga

Allegretto

p *F* *F* *C7* *F*

1. Lun-ca se a - lin - tă În cu - lori a - cum,

F *F* *C7*

Pes - te ea co - lin - dă Va - luri de par - fum,

f *B* *F* *C7* *F*

Tra - la - la - la - la - la - la - la - la - la - la - la - la - la -

B *D7* *gm* *C7* *F*

la - la - la - la - la - la - la - la - la - la - la - la.

2. Dediței și nalbe,
Maci și clopoței
Tremură din salbe,
Scapără scânteii.

3. Largul ei îmbie
Dorul celor mici.
Ce mai veselie
Astăzi e aici!

4. Pân' se face seară
Joacă-n luncă flori.
Cântă din vioară
Trei privighetori!

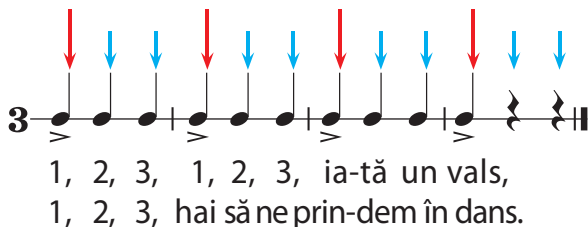
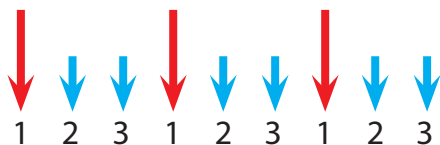
6. Marcați prin bătăi din palme timpii tari și timpii slabi din melodia cântecului „Dansul florilor”.

Măsura de trei timpi

Măsura de trei timpi reprezintă grupul din trei timpi: primul accentuat (timp tare), iar al doilea și al treilea – neaccentuați (timpi slabi), cuprins între două bare de măsură. Măsura se indică la începutul creației muzicale cu cifra 3, după Cheia Sol.

- 1. Interpretați exercițiul marcând cu gestul mâinii timpii accentuați și cei neaccentuați.

MIȘCARE LA TREI TIMPI

- 2. Învățați și interpretați „Cântecul cucului”. Marcați cu gestul mâinii mișcarea de trei timpi în procesul cântului. Accentuați primul timp în comparație cu timpii al doilea și al treilea.

Cântecul cucului

Moderato *p* *Muzică: Ioan D. Chirescu*

1. Cu - cu - le, pa - să - re su - ră, cuc.
Ce tot cânti la noi pe șu - ră, Cu-cu - lea-nă
lu - go - jea - nă, cuc? cuc?

2. Ori ți-e foame, ori ți-e sete, cuc (*bis*)
Ori ți-e dor de codrul verde,
Cuculeană lugojeană, cuc? (*bis*)

- 3. Exersați interpretarea formulelor ritmice cu bătăi din palme în diferite succesiuni.

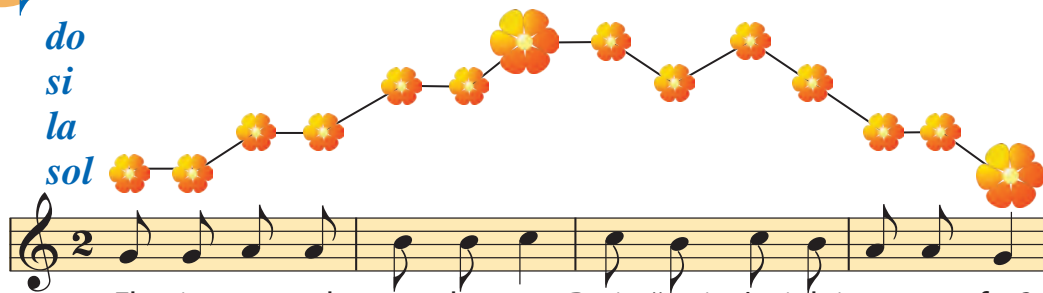
Sunetul și nota *si*

Sunetul și nota *si* este ultima treaptă din scărița muzicală, urmând după sunetul și nota *la*.

1. Intonați melodia exercițiului arătând cu gestul mâinii fiecare notă.

do
si
la
sol

1. Flu - ie - ra - șul meu de soc, Poți să-mi cânti doi - na cu foc?

2. Învățați cântecul „Scărița muzicală” după auz. Alegeți expresivitatea frazelor muzicale, potrivită pentru fiecare personaj din cântec.

Scărița muzicală

Andante

Versuri și muzică: Mihai Ungureanu

Câi-ne-le pu-fos Lat-ră mâ-ni-os. Mâ-ța-n-ce-ti-șor Ce-re lăp-ti-șor.

Un gân-sac vi-oi Fu-ge du-pă noi. Un co-coș mo-țat Cânt-tă ne-n-ce-tat.

Cânt-tă ne-n-ce-tat Un co-coș mo-țat Fu-ge du-pă noi Un gân-sac vi-oi.

Ce-re lăp-ti-șor Mâ-ța-n-ce-ti-șor. La-tră mâ-ni - os Câi-ne-le pu-fos.

Interacțiunea cântecului, dansului, marșului în genurile muzicii simfonice

Muzica simfonică este muzica instrumentală compusă pentru ansambluri mari de interpreți – orchestre.

Orchestra simfonică

Cele mai răspândite genuri de muzică simfonică sunt: *simfonia*, *concertul*, *suita*, *uvertura*.

Aflați mai mult

Simfonia este o compoziție muzicală de proporții. Se interpretează de un grup mare de muzicanți la diferite instrumente, reuniți în orchestra simfonică.

Franz Joseph Haydn
(1732–1809)

Franz Joseph Haydn. „Simfonia jucăriilor”

Compozitorul austriac Franz Joseph Haydn este numit „părintele” simfoniei. El a compus și lucrări muzicale destinate celor mici.

„Simfonia jucăriilor” s-a cântat prima dată ca o farsă¹ de carnaval, muzicanții fiind costumați în haine pentru copii. Alături de notele muzicale, Haydn le-a împărțit muzicanților instrumente-jucării.

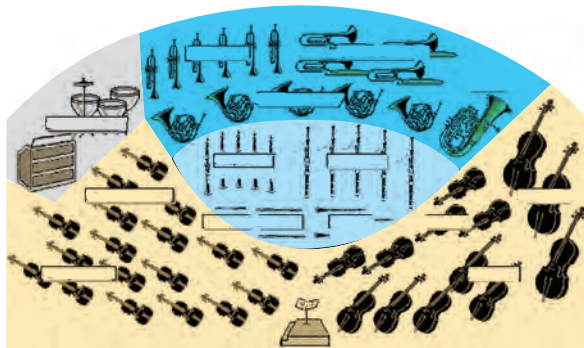

1. Audați prima parte din „Simfonia jucăriilor” de F.J. Haydn și descoperiți ce caracter predomină: cantabil, dansant sau de marș.

¹ Farsă – (aici) operă comică scurtă.

În **orchestra simfonică** cântă de la 60 până la 120 de muzicanți instrumentiști. Interpretarea muzicii simfonice este condusă de către un dirijor. În orchestra simfonică sunt trei grupe de instrumente: cu corzi, de suflat, de percuție.

2. Identificați la care grup de instrumente (cu corzi, de suflat, de percuție) sună melodia în „Simfonia jucăriilor”.

3. Învățați și interpretați cântecul „Concertul”.

4. Alegeți instrumente potrivite și alcătuiți variante de acompaniament ritmic pentru cântecul „Concertul”.

4

Concertul

Răișor

Versuri și muzică: Tănase Constantinescu

1. Doi sti - cleți cân - tă - reți Cân - tă la vi - oa - ră, Lân - gă ei,
un mier - loi Cân - tă la chi - ta - ră: Zum, zum, zum ...

2. A venit și-un scatiu Vrea solist să fie, Dar pe lac, un brotac Face gălăgie. Oac, oac, oac...	3. Greierul furios Ce credeți că face? A-nceput a cânta Și brotacul tace. Cri, cri, cri...	4. Cântă-acum în concert O solistă mare. Ia ghiciți cine e? O privighetoare. Tri, tri, tri...

Georg Friedrich Händel (1685–1759)

Georg Friedrich Händel. Suita „Muzica apelor”

Compozitorul german Georg Friedrich Händel a creat muzică orchestrală.

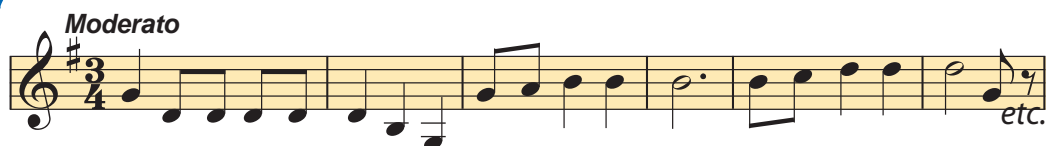
Suita „Muzica apelor” a fost compusă și executată cu ocazia unei călătorii pe râul Tamisa a familiei regale. În timpul acestui eveniment¹, a avut loc un spectacol măreț: cortegiul regal, pe plute special amenajate, asculta orchestra, care cânta pe o ambarcațiune². Totul era luminat feric cu făclii.

5. Auziți dansul „Hornpipe” din suita „Muzica apelor” de G.Fr. Händel. Determinați caracterul muzicii auziate.

6. Urmăriți linia melodică din fragmentul suitei „Muzica apelor”.

7. Redați cu gestul mâinii caracterul muzicii.

8. Priviți imaginea alăturată în timpul reaudiției fragmentului din suita „Muzica apelor”. Cum credeți, de ce compozitorul a intitulat lucrarea astfel?

Interpretarea suitei „Muzica apelor” pe râul Tamisa

¹ Eveniment – (aici) întâmplare importantă.

² Ambarcațiune – vas plutitor de dimensiuni mici.

9. Învățați după auz și interpretați expresiv cântecul „Dulce e țara” în caracter cantabil și dansant.

Dulce e țara

Vivace

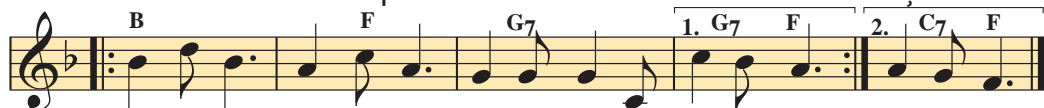
Versuri și muzică: Grigore Vieru

1. Dul-ce prea dul-ce e pri-mă-va-ra Ce ne-a-du-ce flo-ri-le!
Dul-ce e ța-ra, dul-ce e ța - ra Un-de-mi zbori tu,

do-ru-le! Eu sunt pri-mă - va - ra! Iar noi sun-tem ța - ra!

La un loc, la un loc Creș-te-vom al ei no - roc! ei no-roc!

2. Dulce e vara, dulce e vara
Care coace spicele!
Dulce e țara, dulce e țara
Unde-mi zboară visele!
Eu sunt, eu sunt vara!
Iar noi suntem țara!
La un loc, la un loc
Crește-vom al ei noroc!

3. Dulce e toamna, dulce e toamna
Care coace merele!
Dulce e țara, dulce e țara
Unde-mi zboară vrerile!
Eu sunt, eu sunt toamna!
Iar noi suntem țara!
La un loc, la un loc
Crește-vom al ei noroc!

4. Dulce mi-i iarna, dulce mi-i iarna
Ce presoară flori de nea!
Dulce e țara, dulce e țara
Unde cântă maica mea!
Eu sunt, eu sunt iarna!
Iar noi suntem țara!
La un loc, la un loc
Crește-vom al ei noroc!

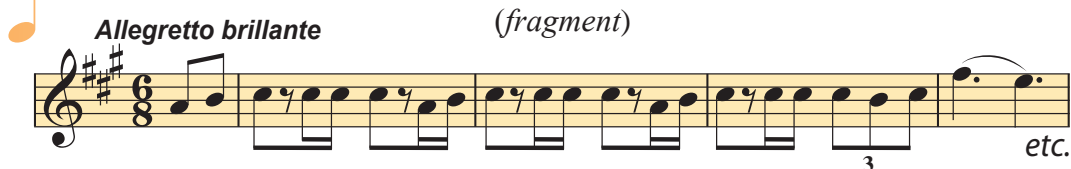

Franz von Suppé
(1819–1895)

Franz von Suppé. Uvertura „Cavaleria ușoară”

„Cavaleria¹ ușoară”, scrisă de compozitorul austriac Franz von Suppé, este o lucrare pentru orchestra simfonică. În această piesă muzicală este redată cu o măiestrie neîntrecută mișcarea cavaleriștilor², care se întorc victorioși din luptă. Muzica uverturii „Cavaleria ușoară” începe cu intonații de apel (de chemare) cântate la trompete, care prevestesc evenimentul.

Uvertura „Cavaleria ușoară”

4

10. Audați fragmente din uvertura „Cavaleria ușoară” de Fr. von Suppé.

11. Determinați caracterul muzicii și descrieți dispoziția creată de muzica acestei lucrări.

12. Alegeți desenul ritmic potrivit versurilor de mai jos, folosind variate îmbinări de formule ritmice.

*Un copil politicos e cu lumea cuviincios,
El salută pe oricine c-așa e frumos și bine.*

13. Improvizați melodii pe notele *sol* și *mi* în caracter de cântec și marș.

Aflați mai mult

Uvertura este o compoziție muzicală pentru orchestră, concepută de obicei ca introducere la o creație muzical-teatrală (operă, operetă, balet).

¹ *Cavalerie* – parte a armatei care folosește caii ca mijloc de luptă și de transport al luptătorilor.

² *Cavalerist* – militar care face parte din cavalerie.

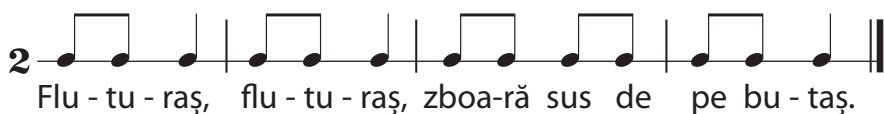
Autoevaluare

1. Imaginează-ți că ai posibilitatea să te întâlnești cu unul dintre vestiții compozitori (vezi fotografiile de mai jos). Ce întrebări i-ai adresa? Ce i-ai povesti despre creațiile muzicale de proporții?

2. Compune o melodie pentru desenul ritmic de mai jos, folosind sunetele muzicale învățate. Reprezintă melodia compusă cu un simbol potrivit (fluture, floare, frunză etc.).

3. Completează pe caiet schema de mai jos cu titluri de creații muzicale de proporții în care muzica are caracter cantabil, dansant și de marș.

caracter
cantabil

---

caracter
de marș

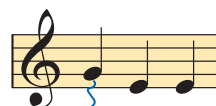

---

caracter
dansant

---

4. Scrie pe caiet lista cântecelor îndrăgite pe care le-ai învățat în acest an școlar. Clasifică-le după criteriile:

🌸 cel mai duios cântec; 😊 cel mai vesel cântec; ⭐ cel mai patriotic cântec.

Repertoriu de piese pentru audiție (fragmente)

Valsul „Gramofon”

Andante *Muzică: Eugen Doga*

Cântec de leagăn

Liniștit *Muzică: Wolfgang Amadeus Mozart*

Hora staccato

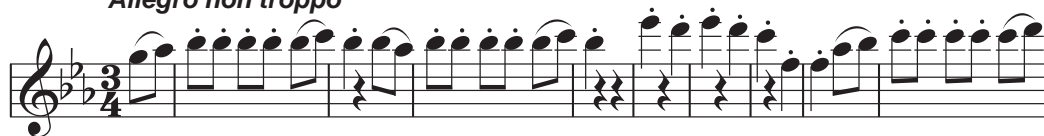
Con persistenza ritmica *Muzică: Grigoraș Dinicu*

Vals-glumă

Muzică: Dmitri Sostakovici

Allegro non troppo

Marș

Muzică: Eugen Doga

Allegretto maestoso

Marșul soldățeilor de lemn

Muzică: Piotr Ceaikovski

Moderato

Vesel. Trist

Muzică: Ludwig van Beethoven

Jucăuș

Reținut

Joc

Muzică: Eugen Coca

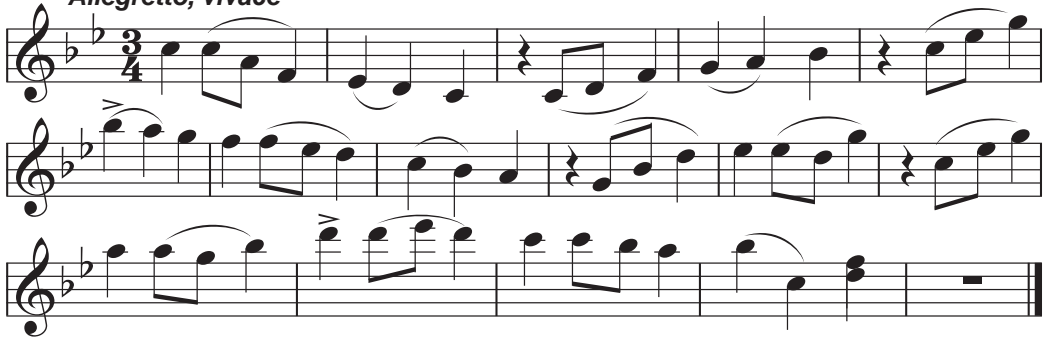

Trei prietene

Muzică: Dmitri Kabalevski

Ștregărița

Allegretto, vivace

Plângăreața

Lento

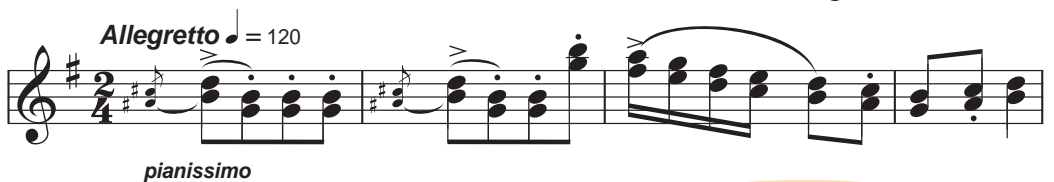
Răutăcioasa

Allegro

Pe ruinele Atenei

Muzică: Ludwig van Beethoven

Mica serenadă nocturnă

Muzică: Wolfgang Amadeus Mozart

Romanze, andante

Poloneza

Muzică: Mihail Oginski

Moderato

Imnul neamului

Muzică: Ilie Gorincioi

Andante con moto

Cântecul lui Solveig

Muzică: Edvard Grieg

Poco andante

1. 2.

Brâul

Muzică: Paul Constantinescu

Marș militar (Op. 51, nr. 1)

Muzică: Fr. Schubert

Allegro vivace

etc.

Marșul lui Radețki

Muzică: Johann Strauss (tatăl)

Allegro

ff

p

etc.

Baba-Cloanța

Muzică: Modest Musorgski

Allegro con brio, feroce

ff

ff

Baletul puișorilor ieșiți din găoace

Muzică: Modest Musorgski

Presto

pp

Duetul Papageno–Papagena din opera „Flautul fermecat”

Muzică: Wolfgang Amadeus Mozart

Andante

Co-pi-lul via-ța-m-po-do - beș-te

În-ve-se-

El căs-ni - ci-a-n-ve-se - leș-te

leș -

te

Să ai mulți Pa-pa-pa-pa-ge-no, Pa-pa-pa-pa-pa-pa-ge-no, Pa-pa-pa-pa-pa-pa-

Pa-pa-pa-pa-pa-pa-pa-ge-na ni-mic mai sfânt pe-a - cest pă-

Pa-pa-pa-pa-pa-pa-pa-pa-ge-no. Ni - mic mai sfânt pe-a - cest pă-

mânt

A-șa e scris în le - gea fi - rii

mânt Co-pi-lul, floa-rea o - me - ni - rii

în le-gea

să ai mulți Pa-pa-pa-pa-ge-na, Pa-pa-pa-pa-pa-pa-ge-na etc.

Melodie

Muzică: Wolfgang Amadeus Mozart

Moderato

The musical score for 'Melodie' consists of three staves of music in 2/4 time. The first staff begins with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The melody is composed of eighth and quarter notes, ending with a repeat sign. The second and third staves provide accompaniment with similar rhythmic patterns.

Simfonia jucăriilor

Muzică: Franz Joseph Haydn

Răișor

The musical score for 'Simfonia jucăriilor' consists of three staves of music. The first staff is in 2/4 time and is marked 'Răișor'. It features a melody with eighth and quarter notes, ending with 'etc.'. The second and third staves are in 3/4 time and provide accompaniment with eighth and quarter notes, also ending with 'etc.'.

Muzica apelor

Muzică: Georg Friedrich Händel

Moderato

The musical score for 'Muzica apelor' consists of three staves of music in 3/4 time. The first staff begins with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The melody is composed of quarter and eighth notes, ending with 'etc.'. The second and third staves provide accompaniment with similar rhythmic patterns.

Repertoriu de cântece

Pitpalacul vesel

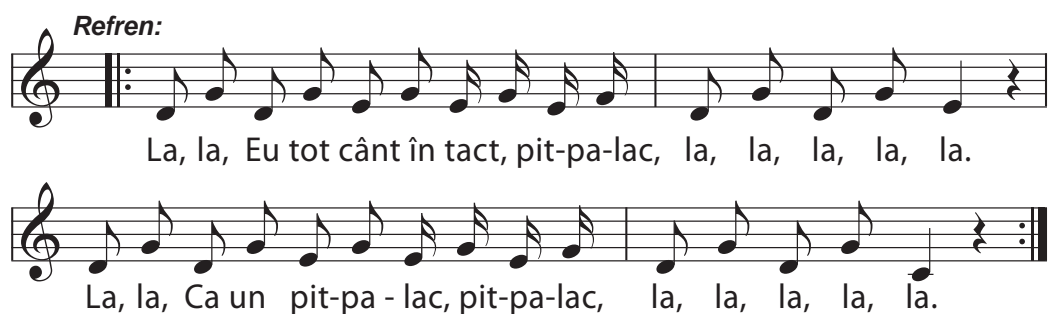
Versuri și muzică: Vlad Rogovschi

Vesel

1. Pe-o po - te - că mi - ti - ti - că mer - ge - a - ga - le - un pit - pa - lac. Fre - do -
nea - ză - o me - lo - di - e, eu în - cerc să - i cânt în tact. Ui - te
ce e de mi - ra - re tot mai ta - re mi - i pe plac. Și de
azi eu cânt în - tru - na cum o fa - ce - un pit - pit - pa - lac, hei!

Refren:

La, la, Eu tot cânt în tact, pit - pa - lac, la, la, la, la, la.
La, la, Ca un pit - pa - lac, pit - pa - lac, la, la, la, la, la.

2. Hai veniți, veniți cu toții
Pe solist să-l ascultăm
Fiți atenți, de bună seamă
Numai să nu-l speriem.

Uite ce e de mirare
Tot mai tare mi-i pe plac
Și de azi eu cânt întruna
Cum o face-un pit-pit-palac, hei!

Refren.

Pițigoiul

Versuri: Filip Mironov

Muzică: Dumitru Gheorghiuță

Moderato

1. Ge-me vi - fo - rul a - fa - ră Toa - tă zi - ua pâ - nă - n sea - ră,

Iar mi - cu - țul pi - țî - goi Ce mai tre - mu - ră - n ză - voi!

Refren:

Pi - țî - goi, pi - țî - goi, Vi - no și - i tră - i la noi,

Că - s pus - tii po - ie - ne - le Și - țî în - ghea - ță pe - ne - le!

2. Iarna colții își arată,
Că e tare supărată,
Iar micuțul pițigoi
Ce mai tremură-n zăvoi!
Refren.

Cocoșelul meu isteț

(melodie populară)

Andante

Co - co - șe - lul meu is - teț Co - co - țat pe un co - teț, Fa - ce ma - re

Iar - mă - n zori De ră - su - nă pân' la nori. Când a - ud și ste - le - le

Își în - chid ple - oa - pe - le Că ră - sa - re soa - re - le.

Cântecul toamnei

Versuri și muzică: Ioan D. Vicol

Andante

1. Toam - na a so - sit și-a - cu - mă, Aș - tep -
tând să ca - dă bru - ma, Vân - tul ba - te
tot mai ta - re, Un - de să ne-as - cun - dem
oa - re? Un - de? Un - de?

2. Glasul lui ar vrea să spună:
Cânt și eu, deși n-am strună.
Că sunt muzicant de seamă
Și vă-nvăț ce este-o gamă.
Gamă! Gamă!

3. Cine vrea să cânte bine,
Spună gama după mine:
Do, re, mi, fa, sol, la, si, do,
Do, si, la, sol, fa, mi, re, do.
Gamă! Gamă!

Canar frumos

Muzică: Ludwig van Beethoven

Andante

1. Ca - nar fru - mos, Cân - tă - mi du - ios. la - tă
2. Co - pi - le drag, Eu sunt pri - beag. Li - ber -
ra - mu - ra - i în - flo - ri - tă. Co - li - vi - e de
ta - tea mi - e scump te - za - ur. De tris - te - țe eu
a - ur ai, Pa - să - re dra - gă, fe - ri - ci - tă.
aș mu - ri Du - pă zăb - re - le - le reci de a - ur.

Vine, vine primăvara

Versuri populare

Muzică: Nicolae Saxu

Vivo

1. Vi - ne, vi - ne pri - mă - va - ra, Se aș - ter - ne - n
toa - tă țā - ra, Flo - ri - ce - le pe cām -
pii, Hai să le - a - du - nām, co - pii.

Tra, la, la, la, la, la, la, la, Tra, la, la, la,
la, la, la, la, la, Flo - ri - ce - le pe cām -
pii, Hai să le - a - du - nām, co - pii.

The musical score is written in 2/4 time with a treble clef. It features a 'Vivo' tempo marking and a 'V' dynamic marking. The lyrics are in Romanian and describe the arrival of spring. The score consists of three systems of music, each with a vocal line and a corresponding lyric line. The first system covers the first line of lyrics, the second system covers the second and third lines, and the third system covers the fourth and fifth lines. The music is simple and melodic, typical of a children's song.

2. Crește, crește iarba verde,
Ciocârlia-n nori se pierde,
Haideți s-ascultăm, copii,
Al ei cântec din câmpii.

Tra, la, la, la, la, la, la, la...
Haideți s-ascultăm, copii,
Al ei cântec din câmpii.

3. Cucul, cucul strigă tare,
Pitpalacu-n luncă sare,
Mieii zburdă pe câmpii,
Haideți să-i vedem, copii.

Tra, la, la, la, la, la, la, la...
Mieii zburdă pe câmpii,
Haideți să-i vedem, copii.

Vine, vine luna mai

Versuri: Ion Onu

Muzică: Timotei Popovici

Andantino

1. Vi-ne, vi-ne lu-na mai, Se pre-fa-ce tot în rai,
Cum în-cep căl-du-ri-le, În-frun-zesc pă-du-ri-le,
În-ver-zesc câm-pi-i-le, Lun-ci-le și vi-i-le,
Tra, la, la, la, la, la, tra, la, la, la, la, la.

2. Iar în luncă și în crâng,
Mii de păsări mi se strâng,
Și-așa cântă de cu foc,
De stă călătoru-n loc.
Și de ce stă, parc-ar sta,
Și tot ar mai asculta, } *bis*
Tra, la, la...

3. Gândăcei și fluturai,
Vin pe rând și ei,
Îmbrăcați ca-n sărbători,
Mii de forme și culori.
Și copii cu păr bălai,
Îi primesc cu mare-alai, } *bis*
Tra, la, la...

Copilărie

(din folclorul copiilor)

Tempo di hora

1. Dragi co - pii din lu - mea - n - trea - gă, Flori al - bas - tre,
Toa - te gân - du - ri - le noas - tre Se în - dreap - tă

mân - dre flori. că - tre voi. Co - pi - lă - ri - a n - o vom ui - ta.

Nu ne mai în - tâl - nim cu ea. - nim cu ea.

2. Draga noastră-nvățătoare
Pentr-o vină ne-a certat
Dar să știi că pentru tine
Mamă e cu-adevărat.
3. Dac-o jucărie mică
Din vitrină a dispărut
Ștergeți lacrima pribeagă
Și va fi ca la-nceput.
4. Veți întoarce-apoi privirea,
Veți uita de jucării,
Repeta-veți fericirea
Că ați fost și voi copii.

Acest manual este proprietatea Ministerului Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova.

Școala				
Manualul nr.				
Anul de folosire	Numele de familie și prenumele elevului	Anul școlar	Aspectul manualului	
			la primire	la restituire
1				
2				
3				
4				
5				

- Dirigintele controlează dacă numele elevului este scris corect.
  - Elevul nu trebuie să facă niciun fel de însemnări în manual.
  - Aspectul manualului (la primire și la restituire) se va aprecia folosind termenii: *nou, bun, satisfăcător, nesatisfăcător*.
-

9 789975 851251